

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Temarapport

Informasjon om klimarelaterte forhold i årsrapportene

Innhold

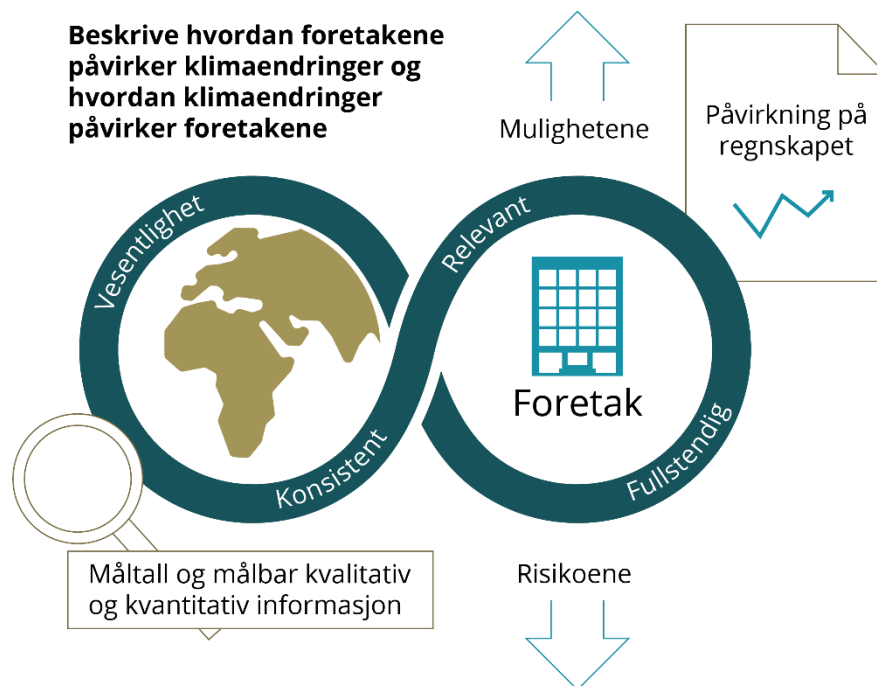
Innhold	1
Introduksjon	2
Utvalg og gjennomføring av tematilsynet	3
Finanstilsynets observasjoner	4
Resultater fra tematilsynet	8
Del 1 – klimarelaterte forhold – utenfor årsregnskapet	8
Generelt om årsrapportene	9
Vesentlighet og interne prosesser i foretaket	10
Klimarelaterte risikoer og muligheter	11
Klimarelaterte mål og KPI-er	15
Del 2 – klimarelaterte forhold – årsregnskapet	19
Generelt om årsregnskapene	20
Noteopplysninger etter IAS 1 Presentasjon av finansregnskap.....	22
IAS 36 Verdifall på eiendeler	25
IAS 16 Eiendom, anlegg og utstyr og IAS 38 Immaterielle eiendeler	28
IFRS 15 Driftsinntekter fra kontrakter med kunder / IFRS 8 Driftssegmenter...30	
Grønn finansiering.....	32
Andre områder	32
Del 3 – klimarelaterte forhold – revisjon	33
Revisors vurdering av klimarisiko	33
Revisors håndtering av identifiserte klimarisikoer	35
Revisors vurderinger av klimarelatert informasjon i årsrapporten	36
Revisors attestasjon av bærekraftsinformasjon.....	38
Revisjonsforetakenes rutiner og retningslinjer.....	40

Introduksjon

Klimaendringer utgjør en betydelig risiko for foretak, markeder og samfunnet som helhet.

Kostnadene relatert til klimaendringer er knyttet til konsekvenser av temperaturøkninger og tiltak for å begrense disse. Det er derfor vanlig å skille mellom kostnader knyttet til fysiske endringer i klimaet, og kostnader knyttet til overgangen til et lavutslippssamfunn. Klimarisiko gjelder dermed usikkerheten ved fysiske endringer i klimaet (fysisk risiko) og tiltak og teknologiutvikling (overgangsrisiko).

Behovet for god rapportering av klimarelatert informasjon får stor oppmerksomhet. Rapportering av klimarelatert informasjon gjør foretakets interessenter¹ i stand til å forstå risikoene og mulighetene foretaket står overfor. Mål om å redusere foretakets klimaavtrykk og rapportere dette på en god måte kan bidra til lavere kapitalkostnad for foretaket og en mer diversifisert investorbase. Med stadig sterkere oppmerksomhet rettet mot klimaendringer vil god rapportering på dette området være sentralt for å kunne gjennomføre omstillingen til et lavutslippssamfunn.

Konkret og målbar kvalitativ og kvantitativ informasjon og måltall bidrar til at interessenter kan vurdere om foretaket håndterer klimarelaterte forhold og klimarisiko på en god måte. Informasjonen bør gis samlet og på en konsistent måte, med klar kobling til finansiell informasjon der det er relevant. Opplysningene som gis, bør være relevante og vesentlige, og gi en balansert og fullstendig fremstilling av hvordan foretakene påvirker klimaendringer og hvordan klimaendringer påvirker foretakene.

Klimarelaterte forhold er også relevant for foretakenes regnskaper. Risikoene og mulighetene kan påvirke verdien på eiendeler og forpliktelser, og resultatene til

¹ Med «interessenter» menes alle aktører som har interesse i foretaket, for eksempel investorer, kunder, leverandører, ansatte, myndigheter, forbrukere, interesseorganisasjoner, lokalsamfunn m.fl.

virksomheten, og være relevante ved estimering av fremtidige kontantstrømmer. Opplysningene i regnskapet må gis ut fra brukernes behov for å forstå klimarelaterte forholds relevans og påvirkning på regnskapet.

Som en del av revisjonen, må revisor vurdere i hvilken grad foretaket er eksponert for klimarisiko og hvordan klimarisiko påvirker finansiell rapportering. Revisor og revisjonsforetakene har en viktig rolle i å vurdere om klimarisiko og klimarelaterte forhold i tilstrekkelig grad er hensyntatt i utarbeidelsen av årsregnskapet.

Finanstilsynet har vurdert informasjonen om klimarelaterte forhold som gis i et utvalg av foretakenes årsrapporter for 2021, og revisors arbeid knyttet til dette.

Utvalg og gjennomføring av tematilsynet

Tematilsynet omfatter elleve foretak med aksjer notert på Oslo Børs. Foretakene tilhører bransjene energi, industri, materialer, konsumvarer og eiendom.²

Utvalget består av foretak der klimarelaterte forhold antas å være vesentlige for foretaket. Finanstilsynet har ved utvelgelsen også vektlagt størrelsen på foretakene og at flere revisjonsforetak er omfattet. I utvalget er fire av de store revisjonsforetakene revisor for ett eller flere av foretakene.

Tematilsynet er basert på gjennomgang av foretakenes årsrapporter for 2021:

- Klimarelatert informasjon utenfor årsregnskapet er vurdert opp mot kravene i regnskapsloven (rskl) § 3-3 c, som etter lovendringen 1. juli 2021 er utformet i tråd med EU-direktiv 2014/95/EU³ om ikke-finansiell rapportering (NFRD). For rapporteringsåret 2021 var NFRD ikke fullt ut gjeldende i Norge.
- Klimarelatert informasjon i årsregnskapet er vurdert opp mot de internasjonale regnskapsstandardene (IFRS) utgitt av International Accounting Standards Board (IASB).

Informasjonen i årsrapportene er vurdert fra et brukerståsted, og med vekt på om informasjonen som gis, er relevant, konsistent, fullstendig og vesentlig. I tematilsynet har ikke Finanstilsynet etterprøvd informasjonen som foretakene gir om klimarelaterte forhold i årsrapportene.

Tematilsynet omfatter også revisors arbeid knyttet til klimarelaterte forhold ved utførelse av den lovfestede revisjonen av årsregnskapene, enkelte forhold ved attestasjon av bærekraftsopplysninger og rutiner og retningslinjer i revisjonsforetaket. Vurderingen av revisors arbeid er basert på kravene som følger av revisorloven og revisjonsstandardene.

Finanstilsynet utarbeidet spørreskjemaer som ble besvart av revisjonsforetakene og revisjonsteamene. Videre ble revisjonsfilene innhentet, og relevante områder ble gjennomgått. Finanstilsynet har gjennomført møter med enkelte av revisjonsteamene og med alle de fire revisjonsforetakene.

² Inndelingen i bransjer er hentet fra Oslo Børs.

³ [Directive 2014/95 EU \(NFRD\)](#)

Finanstilsynets observasjoner

Med større oppmerksomhet på klimarelaterte forhold i regelverk under utvikling og fra interessenter forventer Finanstilsynet at dette reflekteres i foretakenes rapportering og i revisors arbeid.

Rapporten fra tematisynet er tredelt. Første del omhandler klimarelatert informasjon som gis utenfor årsregnskapet i foretakenes årsrapporter, mens andre del omhandler klimarelatert informasjon som gis i foretakenes årsregnskaper. Den tredje delen omhandler revisors arbeid.

Nedenfor følger forhold Finanstilsynet anser som sentrale for foretakenes rapportering av klimarelatert informasjon, og en tilhørende oppsummering av Finanstilsynets observasjoner. Dette kan være til nytte for foretakene og foretakenes revisorer i det videre arbeidet med å sikre at fremtidig rapportering av klimarelaterte forhold gir informasjon som er relevant, konsistent, fullstendig og vesentlig.

Klimarelatert informasjon utenfor regnskapet

Omtale av klimarisiko bør være foretaksspesifikk og med klar kobling til finansiell informasjon der det er relevant. Generell omtale av klimarisiko uten at denne knyttes opp mot foretakets virksomhet, bør unngås. Dersom klimarisiko ikke anses å være en vesentlig risiko for foretaket, bør dette begrunnes.

Alle foretakene har omtalt klimarisiko, men opplysningene foretakene har gitt, er ofte for generelle og i liten grad knyttet til foretakets virksomhet. Foretakene har i liten grad gitt informasjon om finansielle konsekvenser, og dette kan gjøre det utfordrende for brukeren av rapporteringen å forstå hvordan risikoen påvirker foretakets utvikling, resultat og stilling.

Omtale av klimamuligheter bør være spesifikk og tilstrekkelig nok til at brukeren av rapporteringen forstår mulighetene og deres påvirkning på foretakenes virksomhet. Foretakene bør etterstrebe transparens i rapporteringen av klimamulighetenes reelle omfang.

De fleste foretakene har omtalt klimamuligheter, men det er ofte vanskelig å forstå mulighetene og deres påvirkning på foretakenes virksomhet. Flere foretak har gitt klimamuligheter og grønne virksomhetsområder betydelig plass i rapporteringen, uten å opplyse klart om at denne virksomheten per i dag utgjør en liten del av foretakets totale virksomhet. Dette kan bidra til å villede brukerne av informasjonen.

Foretakets overordnede klimarelaterte mål bør deles opp i delmål med klare tidshorisonter. Målene bør underbygges av redegjørelser om hva som ligger til grunn for målene, hvordan målene skal nås og hvordan målene skal følges opp.

Alle foretakene har satt overordnede strategiske klimarelaterte mål, som for eksempel netto null utslipp innen 2050 og en utslippsreduksjon på 50 prosent innen 2030, men de fleste foretakene har ikke gitt klare opplysninger om hvordan målene skal nås. Hos flere foretak er det også uklart hvilket utslippsnivå målene er knyttet til (nivå 1, 2 eller 3⁴), og få foretak har delt opp sine overordnede mål. Flere foretak har knyttet de strategiske målene til nivå 2, til tross for at det er i nivå 3 de vesentlige utslippene ligger, og dette ble underkommunisert hos flere av foretakene.

Klimarelaterte KPI-er bør presenteres samlet i en tabell og bør integreres med annen informasjon om klimarelaterte forhold. KPI-ene bør ha en kobling til foretakets overordnede klimarelaterte mål.

Alle foretakene har inkludert en tabell som samlet presenterer sentrale klimarelaterte KPI-er⁵ i sin rapportering. Foretakene har i liten grad supplert KPI-ene med kvalitative analyser av utviklingen på KPI-ene. Få foretak har en klar kobling mellom KPI-ene og foretakets klimarelaterte mål.

Klimarelatert informasjon i regnskapet

Foretakene må vurdere behovet for å gi informasjon om klimarelaterte forhold i regnskapet. Dette gjelder spesielt for foretak med vesentlig klimaeksponering og foretak som vier mye plass til omtale av klimarelaterte forhold utenfor regnskapet.

Flere foretak enn tidligere har gitt opplysninger om klimarelaterte forhold. Likevel er det enkelte foretak med vesentlig klimaeksponering som ikke har gitt informasjon om klimarelaterte forhold i årsregnskapet.

Opplysninger som gis i regnskapet om klimarelaterte forhold, må være foretaksspesifikke, relevante og fullstendige. Foretakene må påse at opplysningene gjør brukerne i stand til å forstå og vurdere betydningen av klimarelaterte forhold for regnskapet.

Flere av foretakene som har gitt informasjon om klimarelaterte forhold i årsregnskapet, presenterer opplysninger som er mangelfulle:

- Fire av foretakene har vurdert klimarelaterte forhold som kilde til estimeringsusikkerhet, men det er kun ett av disse fire som fullt ut etterlever opplysningskravene i IAS 1.125 og IAS 1.129.
- Foretakene har i liten grad funnet det nødvendig å gi opplysninger om klimarelaterte forhold etter IAS 1.122 og/eller IAS 1.112 (c).

⁴ Green House Gas Protocol (GHG-protokollen) har delt klimagassutslipp inn i tre nivåer, som også er omtalt i tematisynet som nivå 1, 2 og 3. Se også del 1 «Klimarelaterte mål og KPI-er».

⁵ Key Performance Indicator / resultatindikator

- Test for verdifall etter IAS 36 er det området i årsregnskapet der foretakene oftest og i størst omfang har gitt opplysninger, men flere av foretakene har gitt mangelfulle opplysninger.
- Få foretak har gitt opplysninger om klimarelaterte forhold ved gjennomgangen av utnyttbar levetid for eiendeler.
- Det er grunn til å stille spørsmål ved om flere foretak burde ha gitt opplysninger om forskning og utvikling etter IAS 38.126, IAS 1.112 (c) og/eller IAS 1.31.
- Det er grunn til å stille spørsmål ved om enkelte foretak ikke har etterlevd kravene til opplysninger om driftssegmenter etter IFRS 8 og oppdeling av driftsinntekter etter IFRS 15.114.

Foretakene må sørge for tilstrekkelig konsistens og sammenheng mellom regnskapet og opplysningene som gis om klimarelaterte forhold utenfor regnskapet.

Flere av foretakene har viet mye plass til omtale av klimarelaterte forhold utenfor årsregnskapet, mens de i årsregnskapet kun har gitt generell eller ingen informasjon. Finanstilsynet observerer også flere tilfeller av konkret informasjon utenfor årsregnskapet som kan antas å påvirke årsregnskapet, men der foretakene ikke har gitt opplysninger om forholdet i årsregnskapet.

Revisjon og attestasjon av klimarelatert informasjon

Revisor må ha tilstrekkelig kunnskap om klimarisiko til å ha klare forventninger om hvilke klimarisikoer foretaket bør ha vurdert. Revisor må være oppmerksom på forhold som kan indikere mulig feilinformasjon som følge av klimarisiko som foretaket ikke har identifisert, eller ikke har vurdert på en tilstrekkelig måte.

I flere av oppdragene er det ingen tydelig konklusjon i planleggingen av revisjonen om klimarisiko kan utgjøre en risiko for vesentlig feilinformasjon eller ikke. Konsekvensen kan være at en risiko som skulle vært tatt inn i vurderingen av en eiendel eller forpliktelse, ikke blir tatt hensyn til i revisjonen. Finanstilsynet mener at det er behov for vesentlige forbedringer i revisors vurdering og dokumentasjon av hvordan klimarisiko påvirker den finansielle rapporteringen.

Klimarelatert informasjon i årsregnskapet er vesentlig dersom informasjonen, herunder utelatelse av relevant informasjon, kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som treffes av brukerne av årsregnskapet. Dersom klimaendringer påvirker foretaket, må revisor vurdere om regnskapet skal reflektere dette.

Tematilsynet viser få konkrete vurderinger av om revisor mener notene inneholder tilstrekkelige opplysninger for at brukerne av regnskapet kan forstå forutsetningene knyttet til klimarisiko som ligger til grunn for målingen av verdiene i regnskapet.

Oppdragsansvarlig revisor må ha tilstrekkelig kompetanse om det underliggende saksforholdet til å kunne påta seg ansvar for attestasjoner på bærekraftsområdet, og revisor skal forsikre seg om at personene som gjennomfører oppdraget, samlet har tilstrekkelig kompetanse.

Tematilsynet viser at det i varierende grad er benyttet spesialister som en del av revisjonsteamet. Tilsynet viser videre at kompetansen til personene som utfører oppdraget, inkludert oppdragsansvarlig revisor, i liten grad dokumenteres. Revisjonsforetakenes interne kompetansekrav for å kunne attestere på bærekraftsinformasjon, varierer.

Resultater fra tematilsynet

Del 1 – klimarelaterte forhold – utenfor årsregnskapet

Rapportering av klimarelaterte forhold i årsrapporten er regulert i regnskapsloven § 3-3 c, som gjennomfører NFRD. Dette innebærer blant annet at alle noterte foretak er pliktige til å rapportere etter kravene i NFRD for rapporteringsåret 2022. I 2017 publiserte EU-kommisjonen ikke-bindende retningslinjer for rapportering etter NFRD,⁶ og i 2019 ble disse supplert med ikke-bindende retningslinjer for rapportering av klimarelatert informasjon.⁷ Retningslinjene skal veilede foretakene i å rapportere klimarelatert informasjon etter kravene i NFRD.

Det regulatoriske bildet er imidlertid i endring. I april 2021 la EU-kommisjonen frem et forslag til et nytt endringsdirektiv om foretaks bærekraftsrapportering («Corporate Sustainability Reporting Directive», CSRD),⁸ som endrer EUs regnskapsdirektiv, rapporteringsdirektiv, revisjonsdirektiv og revisjonsforordning. På oppdrag fra EU-kommisjonen ble «European Financial Reporting Advisory Group» (EFRAG) bedt om å utarbeide forslag til pliktige standarder for bærekraftsområdet. Standardene vil være skreddersydd til EU-reguleringen, samtidig som de bygger på og bidrar til internasjonale standardiseringsinitiativer. CSRD ble nylig endelig vedtatt i EU, men vil først gjelde for rapporteringsåret 2024 i EU med en gradvis utvidelse av virkeområdet for hvilke foretak som er rapporteringspliktige. Verdipapirlovutvalget har fått mandat om å utrede gjennomføringen av direktivet i Norge.

Stortinget vedtok i desember 2021 en ny lov om bærekraftig finans som gjennomfører taksonomiforordningen⁹ og offentliggjøringsforordningen¹⁰ i norsk rett. Taksonomien er et klassifiseringssystem som skal legge til rette for at finansmarkedene kanalisere kapital til lønnsomme bærekraftige aktiviteter og prosjekter. I Norge vil loven først kunne tre i kraft når de to forordningene er innlemmet i EØS-avtalen. Det forventes at loven først vil kunne tre i kraft i 2023.¹¹

I denne delen av rapporten oppsummerer Finanstilsynet sine vurderinger av klimarelatert informasjon som er gitt utenfor regnskapet i foretakenes årsrapporter. Finanstilsynet har vurdert informasjonen i årsrapportene opp mot de nye kravene i rskl § 3-3 c/NFRD og tilhørende ikke-bindende retningslinjer for rapportering av klimarelatert informasjon. Denne tilnærmingen er valgt selv om NFRD for rapporteringsåret 2021 ikke fullt ut var gjeldende i Norge. NFRD har vært gjeldende i EU fra 2014 med effekt for rapporteringen fra 2018. Finanstilsynet forventer at foretakene har sett hen til dette, og forberedt seg på å rapportere etter de nye kravene. Finanstilsynet har i tematilsynet lagt vekt på at foretakenes interessenter i økende grad etterspør informasjon om klimarelaterte forhold, og at god rapportering er nødvendig for å forstå risikoene og mulighetene et foretak står overfor.

⁶ [European Commission – Guidelines on non-financial reporting](#)

⁷ [European Commission – Guidelines on non-financial reporting: Supplement on reporting climate-related information](#)

⁸ [European Commission – Corporate sustainability reporting](#)

⁹ [Regulation 2020/852 EU \(Taksonomiforordningen\)](#)

¹⁰ [Regulation 2019/2088 EU \(Offentliggjøringsforordningen\)](#)

¹¹ [Regjeringen - Lov om bærekraftig finans](#)

Det er den samlede informasjonen et foretak har gitt om klimarelaterte forhold i hele årsrapporten utenfor regnskapet som Finanstilsynet har vurdert opp mot de nye kravene. For foretakene som har gitt informasjonen i et annet offentlig tilgjengelig dokument, jf. rskl § 3-3 c, 8-ledd, er også dette dokumentet en del av informasjonen som er vurdert.

Regnskapsloven § 3-3 c/NFRD krever at foretak som er omfattet av bestemmelsen, skal gi informasjon om miljø, sosiale forhold, arbeidsmiljø, likestilling og ikke-diskriminering, overholdelse av menneskerettigheter og bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser i et omfang som er nødvendig for å forstå foretakets utvikling, resultat, stilling og konsekvenser av foretakets virksomhet. Klimarelatert informasjon inngår i kategorien «miljø».

Generelt om årsrapportene

Etter rskl § 3-3c/NFRD skal informasjonen om klimarelaterte forhold gis i årsberetningen eller i annet offentlig tilgjengelig dokument. Dersom informasjonen gis i en egen rapport, og foretaket er pliktig til å levere årsberetning, skal foretaket i årsberetningen angi hvor dokumentet finnes offentlig tilgjengelig. Av de elleve foretakene i tematilsynet var det syv foretak som ga informasjonen i årsrapporten, mens fire foretak ga informasjonen i et annet offentlig tilgjengelig dokument. Samtlige foretak som ga informasjonen i annet offentlig tilgjengelig dokument, omtalte dokumentet som «bærekraftsrapportering». Innføring av CSRD vil innebære en endring ved at informasjonen kun kan gis i årsberetningen, og adgangen til å gi informasjonen i et annet offentlig tilgjengelig dokument vil bortfalle.

I årsrapportene som Finanstilsynet har gjennomgått, er det i enkelte tilfeller uklart hva som utgjør årsberetningen, og i flere tilfeller uklart hva som utgjør redegjørelse om samfunnsansvar. Foretakene presenterte ofte informasjon om klimarelaterte forhold andre steder enn i årsberetningen, og flere av foretakene presenterte denne informasjonen på flere forskjellige steder i årsrapporten. For klimarelatert informasjon som foretakene har gitt andre steder i årsrapporten enn i årsberetningen, varierer det om foretakene i årsberetningen har henvisning til hvor informasjonen finnes. Foretakene må være oppmerksomme på kravene som følger av rskl § 3-3 c, 8. ledd når det gjelder hvor informasjonen skal gis.

Dersom foretakene presenterer informasjonen i et annet offentlig tilgjengelig dokument, må dette publiseres senest samtidig med avgivelse av årsberetningen. Samtlige foretak som har gitt informasjonen i et annet offentlig tilgjengelig dokument, har publisert informasjonen samtidig som avgivelse av årsberetningen.

Omfanget av informasjonen som foretakene gir om klimarelaterte forhold, har økt betydelig de siste årene. Foretakene i tematilsynet benyttet i gjennomsnitt ordet «klima» 127 ganger i årsrapportene, mens medianen for bruk av «klima» er 112 ganger. At omfanget av informasjonen øker, betyr ikke nødvendigvis at kvaliteten på rapporteringen har gått opp. Finanstilsynet observerer ofte at overordnet og lite foretaksspesifikk informasjon om klimarelaterte forhold gjentas flere ganger i rapporteringen.

Foretak som er omfattet av rskl § 3-3 c, kan fremlegge informasjon om rapporteringspliktige forhold på grunnlag av nasjonale, EU-baserte eller

internasjonale rammeverk for rapportering. Dersom foretaket har benyttet et rammeverk, skal det spesifisere hvilket rammeverk. Alle foretakene som inngår i tematilsynet, benytter slike rammeverk. De fleste foretakene benytter flere rammeverk eller elementer fra flere rammeverk i sine rapporteringer. Global Reporting Initiative (GRI) ble benyttet av alle foretakene som inngår i tematilsynet, og TCFD (Task Force on Climate-Related Financial Disclosures) ble benyttet av ti av foretakene.

Fem av de elleve foretakene i tematilsynet rapporterte på frivillig basis informasjon etter artikkel 8 i taksonomiforordningen. Dette utgjør ca. 45 prosent av foretakene i tematilsynet, noe som er en høyere andel enn for alle noterte foretak, der ca. 22 prosent rapporterte slik informasjon.¹²

Vesentlighet og interne prosesser i foretaket

En grundig vesentlighetsanalyse er nødvendig for å sikre at klimarelatert informasjon som gis i rapporteringen, er relevant for foretaket og dets interessenter. Vesentlighetsanalysen bør være transparent og rangere de klimarelaterte forholdene som foretaket har identifisert, på en systematisk måte. Arbeidet med å identifisere vesentlige klimarelaterte forhold bør være forankret i foretakets styre og ledelse.

Ved vurdering av klima og andre bærekraftsrelaterte forhold er vesentlighetsperspektivet todelt (dobbel vesentlighet). Foretaket må vurdere både finansiell vesentlighet og hvilken påvirkning foretakets virksomhet har på miljø og samfunn. Vesentlighet relatert til klimarelaterte forhold favner dermed bredere enn den finansielle vesentligheten vi er kjent med fra finansiell informasjon. De to vesentlighetsperspektivene vil i økende grad være overlappende, ettersom positiv eller negativ påvirkning på sikt vil kunne resultere i forretningsmuligheter eller risikoer som er av finansiell betydning for foretaket.

Regnskapsloven § 3-3 c/ NFRD krever:	EU-kommisjonens ikke-bindende retningslinjer anbefaler blant annet
Informasjon skal gis i det omfang som er nødvendig for å forstå foretakets utvikling, resultat, stilling og konsekvenser av foretakets virksomhet.	<ul style="list-style-type: none"> - et hovedprinsipp for god rapportering er at informasjonen som foretaket gir, er vesentlig - NFRD introduserer et nytt element i vesentlighetsvurderingen, nemlig hvordan foretaket påvirker omgivelsene (dobbel vesentlighet) - dersom klimarelaterte forhold er vesentlig sett fra ett av perspektivene i en dobbel vesentlighetsanalyse, bør foretaket rapportere opplysningene som foreslås i retningslinjene - ved vurdering av vesentlighet bør foretaket benytte en lengre tidshorisont enn det som tradisjonelt benyttes for finansiell informasjon - ved vurdering av vesentlighet bør foretakene vurdere hele verdikjeden, både nedstrøms i leverandørleddet og oppstrøms
Redegjørelsen skal inneholde en beskrivelse av foretakets retningslinjer for håndtering av	<p>at foretaket beskriver</p> <ul style="list-style-type: none"> - foretakets retningslinjer knyttet til klima, inkludert eventuelle planer for å begrense klimaendringer og tilpasse virksomheten.

¹² Opplysninger hentet fra Altinn-skjemaet «Egenrapportering for foretak underlagt regnskapskontroll (KRT-1003)»

miljø, herunder gjennomførte aktsomhetsvurderinger.	<ul style="list-style-type: none"> - styrets oppfølging av klimarelaterte risikoer og muligheter - ledelsens rolle i å vurdere og håndtere klimarelaterte forhold og begrunnelsen for tilnærmingen
---	--

Ti av de elleve foretakene i tematilsynet har beskrevet foretakets prosesser for å identifisere, vurdere og håndtere vesentlige klimarelaterte forhold. Omfanget av beskrivelsene varierer. Det ene foretaket som ikke har beskrevet prosessene sine, angir kun at det har en prosess for å identifisere klimarelaterte forhold, men uten å gi ytterligere informasjon om prosessen. En slik omtale anses ikke tilstrekkelig i henhold til kravet i rskl § 3-3 c bokstav b.

Flere av foretakene som har gitt slike beskrivelser, ga informasjon om at prosessen er integrert i foretakets øvrige risikostyringsprosesser, og at arbeidet er forankret hos foretakets styre. Flere foretak ga også informasjon om at prosessen med å identifisere vesentlige klimarelaterte forhold innebærer en tett dialog med foretakets interessenter.

Samtlige foretak har gjennomført vesentlighetsvurderinger knyttet til klimarelaterte forhold. Foretakene har fremstilt vesentlighetsvurderingene enten ved bruk av vesentlighetsmatriser (5 foretak) med tilhørende kvalitative beskrivelser og/eller ved presentasjoner av vesentlige områder (9 foretak), der klimarelaterte forhold ble presentert som ett av flere vesentlige områder. Fremstillinger ved bruk av tabeller og figurer kan være nyttige for brukerne ved at de gir en ryddig og oversiktlig presentasjon.

Samtlige foretak har konkludert med at klimarelaterte forhold er et vesentlig område for foretaket, og ti av elleve foretak har begrunnet dette med kvalitative opplysninger. Når klimarelaterte forhold er et vesentlig område, må foretakene gi informasjon som er relevant, konsistent, fullstendig og i henhold til opplysningskravene i rskl § 3-3 c/NFRD.

Klimarelaterte risikoer og muligheter

Kostnadene relatert til klimaendringer er knyttet til konsekvenser av global oppvarming og tiltak for å begrense endringene. Klimarisiko dekker usikkerheten knyttet til både fysiske endringer i klimaet (fysisk risiko) og til overgangen til et lavutslippssamfunn gjennom tiltak og teknologiutvikling (overgangsrisiko).

Klimaendringene er relevante for foretak i samtlige bransjer, og de vil dermed også være relevante for foretakenes rapportering. For å klare å nå målene i Parisavtalen må det gjennomføres en vesentlig reallokering av ressurser, og dette medfører at foretak kan stå overfor et bredt spekter av risikoer og muligheter. Foretak med virksomhet som bidrar negativt til klimaendringene, er mer utsatte for overgangsrisiko enn øvrige foretak, mens eksponering for fysisk risiko ikke er direkte avhengig av om foretakets virksomhet har en negativ påvirkning på klimaet.

Regnskapsloven § 3-3 c/ NFRD krever:	EU-kommisjonens ikke-bindende retningslinjer anbefaler blant annet
Redegjørelsen skal inneholde vesentlige risikoer knyttet til foretakets virksomhet som omhandler miljø. Der det er relevant og vesentlig, skal det opplyses om forretningsforbindelser, produkter eller tjenester som kan forventes å ha negativ påvirkning på miljø, samt hvordan foretaket håndterer disse risikoene.	<p>at foretaket beskriver</p> <ul style="list-style-type: none"> - foretakets prosesser for å identifisere og vurdere klimarelaterte risikoer på kort, mellomlang og lang sikt, og hvordan foretaket definerer tidshorisontene - de viktigste klimarelaterte risikoene foretaket har identifisert på kort, mellomlang og lang sikt for hele verdikjeden, og benyttede forutsetninger ved identifisering av risikoene - prosesser for å håndtere klimarelaterte risikoer og hvordan foretaket håndterer de spesifikke klimarelaterte risikoene som er identifisert - hvordan prosesser for å identifisere, vurdere og håndtere klimarelaterte risikoer er integrert i foretakets overordnede risikostyring. Et viktig aspekt ved beskrivelsen er hvordan foretaket avgjør den relative betydningen av klimarelaterte risikoer i forhold til andre risikoer. - koblingen mellom de viktigste klimarelaterte risikoene og finansielle KPI-er
Redegjørelsen skal inneholde en beskrivelse av foretakets forretningsmodell.	<p>at foretaket beskriver</p> <ul style="list-style-type: none"> - virkningen av klimarelaterte risikoer og muligheter på foretakets forretningsmodell, strategi og finansielle planlegging

Omtale av klimarelatert risiko

Foretakenes vurdering om at klimarelaterte forhold er vesentlige for dem, skaper forventninger om at de omtaler klimarelaterte risikoer i rapporteringen. Dersom klimarelaterte forhold er identifisert som et vesentlig forhold, men ikke er vurdert å utgjøre en vesentlig risiko, bør foretaket begrunne dette.

Alle foretakene i tematisynet har omtalt klimarisiko, men det er stor variasjon i omfanget og relevansen av informasjonen som foretakene har gitt.

Fem av foretakene har presentert klimarisikoer samlet og oversiktlig under egen overskrift i sine redegjørelser av risikoer som er relevante for foretaket, og to foretak har presentert risikoene i tabeller. Presentasjonsformen er imidlertid ikke avgjørende for om informasjonen er relevant og tilstrekkelig. Flere av de elleve foretakene har gitt begrenset og lite foretaksspesifikk informasjon om klimarisiko, til tross for at foretakene har vurdert klimarelaterte forhold som et vesentlig område for foretaket og har viet mye plass til generell omtale av temaet i sin rapportering.

Kun seks foretak har kategorisert identifiserte klimarisikoer i fysisk risiko og overgangsrisiko i sine omtaler av vesentlige risikoer.

Kun tre foretak har angitt og definert tidshorisonter som foretaket benytter for klimarisikoer. Kun ett av de tre foretakene har knyttet tidshorisontene opp mot spesifikke risikoer. Informasjon om tidshorisonter uten at disse knyttes til de identifiserte risikoene, har begrenset verdi for brukere av informasjonen.

Andre eksempler på mangelfull omtale:

- Flere av foretakene har i sin omtale av klimarisiko kun redegjort for hva klimarisiko er, uten at de har gitt informasjon om relevans for foretaket og virksomheten.
- Ett av foretakene har henvist til et kapittel i årsrapporten for omtale av klimarisiko, men dette kapittelet inneholder ingen informasjon om klimarisiko.
- Ett foretak har nevnt «flom» og «ekstremvær» under en opplisting av eksempler på ulike risikoer, uten å utdype hvordan det kan påvirke foretakets virksomhet.
- Ett foretak har skrevet at «klimaendringer medfører overgangsrisikoer som endrede preferanser i markedet, lovgivning og teknologi», uten at foretaket har gitt informasjon om konsekvensene dette kan ha for foretakets virksomhet.
- Få foretak har knyttet relevante KPI-er til identifiserte klimarisikoer.
- Foretakene har i liten grad gitt informasjon om finansielle konsekvenser av identifiserte klimarisikoer.
- Få foretak har gitt informasjon om sin vurdering av sannsynligheten for at klimarisikoene inntreffer.
- Få foretak har beskrevet den relative betydningen av identifiserte klimarisikoer i forhold til andre risikoer.
- Ett foretak med virksomhet kun innenfor karbonintensive områder, uten omstillingsplaner, har i liten grad gitt informasjon om risiko knyttet til å fortsette virksomheten langt inn i fremtiden.

Når det gjelder foretakenes håndtering av de identifiserte klimarisikoene, har ni foretak gitt informasjon om dette, mens to foretak ikke har gitt informasjon. Blant foretakene som har gitt informasjon, er den mangelfull hos flere:

- Ett foretak har nevnt «kompetansebygging» og «teknologiutvikling» som tiltak for å redusere risikoen, uten å gi ytterligere informasjon om hva som konkret ligger i dette, og hvordan det vil bidra til å redusere risikoen for foretaket.
- Ett foretak har gitt noe overordnet informasjon om områder foretaket har søkelys på, men det har gitt lite informasjon om hva foretaket konkret gjør, samtidig som deler av de identifiserte klimarisikoene ikke er dekket av informasjonen foretaket har gitt.
- Ett foretak har beskrevet at det identifiserer og håndterer klimarisiko, og at det er en del av den overordnede risikostyringen, uten at det kommer frem noe mer om hva som ligger i dette. Det samme foretaket har konkludert med at risikovurderingen foretaket har gjennomført, viser at det har gode systemer, men det sier ikke noe om vurderingen det har gjort, eller hva som ligger til grunn for konklusjonen.

Generelt er informasjonen foretakene har gitt om risikohåndtering mangelfull, for overordnet og i liten grad koblet til den enkelte identifiserte klimarisiko.

Enkelte foretak har publisert CDP-rapporter (Carbon Disclosure Project). Disse rapportene er ikke en del av foretakenes årsrapporter, men er separate rapporter som foretakene har publisert på sine nettsteder. Informasjonen i CDP-rapportene knyttet til identifisering, håndtering og overvåking av klimarisikoer er mer detaljert og foretaksspesifikk enn informasjonen som foretakene har gitt i årsrapportene. I CDP-rapportene er klimarisiko også i større grad delt opp i spesifikke klimarisikoer, med klare tidshorisonter, vurderinger av sannsynlighet og med informasjon om finansielle konsekvenser. Innholdet i CDP-rapportene viser at foretakene har mer detaljert og relevant informasjon om klimarisikoer enn det foretakene presenterer i årsrapporten. Ett av foretakene har også gitt vesentlig mer detaljert og foretaksspesifikk omtale av klimarisiko på foretakets nettsted enn i årsrapporten.

Alle foretakene i tematilsynet har omtalt klimarisiko, men opplysningene foretakene har gitt, er ofte for generelle og i liten grad knyttet til foretakets virksomhet. Foretakene har i liten grad gitt informasjon om finansielle konsekvenser, og dette kan gjøre det utfordrende for brukerne av rapporteringen å forstå hvordan risikoen påvirker foretakets utvikling, resultat og stilling.

Omtale av klimarelaterte muligheter

Alle foretakene i tematilsynet har beskrevet klimarelaterte muligheter og grønne virksomhetsområder. Også foretak som opererer i karbonintensive bransjer, og som ikke har planer om å omstille sin forretningsmodell over til grønnere virksomhetsområder, har identifisert og omtalt klimarelaterte muligheter. Flere foretak har beskrevet store ambisjoner, for eksempel at foretaket skal bidra til å legge til rette for overgangen til et lavutslippssamfunn, men ofte har det ikke gitt tilstrekkelig informasjon om hvordan foretaket skal bidra til dette, og hvilke konsekvenser det vil ha for foretakets resultat, utvikling og stilling.

Flere foretak har beskrevet klimarelaterte muligheter ved at store deler av virksomheten skal omstilles i retning av grønnere virksomhet. En fellesnevner er at det er få foretak som har gitt informasjon om at det også kan være risiko knyttet til omstilling av virksomheten.

Få foretak har gitt kvalitativ og kvantitativ informasjon om for eksempel behov for investeringer i forbindelse med omstilling og klimamuligheter. Ett foretak har gitt informasjon om at foretaket ikke har vesentlig behov for ny teknologi og anlegg for å kunne omstille virksomheten, men foretaket har ikke gitt ytterligere informasjon om hva som ligger til grunn for denne konklusjonen, noe som er relevant informasjon for brukerne.

Flere foretak har gitt klimarelaterte muligheter betydelig plass i rapporteringen, uten at det klart ble opplyst at denne virksomheten utgjør en liten del av foretakets totale virksomhet. Dette kan bidra til å villedde brukerne av informasjonen. Et eksempel er et foretak som har gitt omfattende informasjon om at forretningsmodellen skal omstilles i retning av grønne virksomhetsområder, og at dette virksomhetsområdet innen kort tid skal utgjøre en betydelig andel av total virksomhet. Det faktum at slik virksomhet i dag utgjør en ubetydelig andel av total virksomhet, fremkommer ikke av foretakets rapportering. Foretaket har benyttet en betegnelse på det grønne

virksomhetsområdet som kan være forvirrende lik betegnelsen på et av foretakets segmenter som inneholder virksomhet som ikke er grønn. Dette kan villede brukerne til å tro at foretakets andel av grønn virksomhet er vesentlig større enn det som faktisk er tilfellet.

Også når det gjelder klimarelaterte muligheter er omtalen foretakene har gitt i CDP-rapporter, mer spesifikk enn i årsrapportene, både når det gjelder beskrivelse av konkrete muligheter og kvantifisering av disse.

De fleste foretakene i tematilsynet har omtalt klimamuligheter, men det er ofte vanskelig å forstå mulighetene og deres påvirkning på foretakenes virksomhet. Flere foretak har gitt klimamuligheter og grønne virksomhetsområder betydelig plass i rapporteringen, uten å opplyse klart om at denne virksomheten per i dag utgjør en liten del av foretakets totale virksomhet. Dette kan bidra til å villede brukerne av informasjonen.

Klimarelaterte mål og KPI-er

Mål om å redusere foretakets klimaavtrykk og rapportere dette på en god måte kan bidra til lavere kapitalkostnad for foretaket og en mer diversifisert investorbase. Betydelig, kollektiv innsats for å nå de overordnede klimamålene i Parisavtalen er avgjørende for å kunne gjennomføre omstillingen til et lavutslippsamfunn. Som et ledd i å bekjempe klimaendringer, forplikter foretak seg i stadig større grad til overordnede strategiske klimarelaterte mål, som for eksempel netto nullutslipp innen 2050. World Resource Institute (WRI) har utviklet en protokoll (Greenhouse Gas Protocol), som klassifiserer klimagassutslipp på tre nivåer.

Bruk av KPI-er kan være en effektiv måte å kommunisere på, og det kan bidra til å kvantifisere overordnede klimarelaterte mål og til å koble målene til finansielle resultater. KPI-er kan også etterprøves og verifiseres som et datapunkt, og de er dermed egnet for måling av ytelse over tid. For at foretakets interessenter skal kunne

sette KPI-ene i en sammenheng, bør de være koblet mot foretakets mål og sammenlignes med tidligere års resultater. Det er også viktig at KPI-ene er transparente, slik at det er tydelig for interessentene hvordan de fremkommer. Dette kan sikres ved å gi gode definisjoner på KPI-ene, forklare hvorfor de er relevante for foretaket, vise metode for beregning og forutsetninger, og beskrive hvilken del av virksomheten som inngår i KPI-ene.

Regnskapsloven § 3-3 c/ NFRD krever:	EU-kommisjonens ikke-bindende retningslinjer anbefaler blant annet
Redegjørelsen skal inneholde virkninger av foretakets retningslinjer for håndtering av miljø	<p>at foretaket beskriver</p> <ul style="list-style-type: none"> - resultatene av foretakets retningslinjer for å håndtere klimaendringer, inkludert opplysninger om resultater i forhold til indikatorene som brukes, og målene som er satt - utviklingen over tid av klimagassutslipp i forhold til målene som er satt, og de relaterte risikoene - hvordan foretakets prestasjoner om klima påvirker finansiell utvikling, og der det er mulig, med referanse til finansielle resultatindikatorer
Redegjørelsen skal inneholde resultatindikatorer som er relevante for foretakets virksomhet.	<p>at foretaket</p> <ul style="list-style-type: none"> - benytter resultatindikatorer som er relevante for foretakets spesifikke virksomhet. EU-kommisjonens retningslinjer gir eksempler på indikatorer for klimagassutslipp som foretakene bør vurdere å presentere. - integrerer resultatindikatorer med annen informasjon. Det anses imidlertid også som god praksis å publisere en tabell med alle resultatindikatorene på ett sted.
Foretakets redegjørelse skal inneholde en beskrivelse av foretakets retningslinjer for håndtering av miljø, herunder gjennomførte aktsomhetsvurderinger.	<p>at foretaket beskriver</p> <ul style="list-style-type: none"> - klimarelaterte mål, spesielt mål for klimagassutslipp, og hvordan foretakets mål forholder seg til nasjonale/internasjonale mål og spesielt Parisavtalen

Omtale av overordnede klimarelaterte mål

Alle foretakene i tematisynet har forpliktet seg til å redusere sine utslipp av klimagasser, og alle har satt overordnede mål som for eksempel 50 prosent reduksjon innen 2030 og/eller netto nullutslipp innen 2050.

Målene ble ofte fremhevet og gjentatt flere steder i rapporteringen. Foretakene har imidlertid gitt begrenset med informasjon om hvordan målene påvirker foretakets virksomhet og finansielle konsekvenser som følge av målene. Foretakene har også gitt begrenset med informasjon om hvordan de skal nå målene, og hvilke tiltak som er planlagt. Et eksempel er foretak som per i dag har alle sine vesentlige utslipp innenfor nivå 3, og som har netto nullutslipp (inkludert nivå 3) som overordnet mål for 2050. De konkrete tiltakene som foretakene har presentert for å nå målene, er imidlertid i all hovedsak knyttet til reduksjon av utslipp i nivå 1 og 2. Mangelen på informasjon gjør det vanskelig for interessentene å vurdere i hvilken grad foretakene har realistiske mål, og om det foreligger tilstrekkelige tiltak til å underbygge de fastsatte målene.

Selv om de overordnede målene ble fremhevet og gjentatt flere steder i rapporteringen, var det ofte ikke like tydelig hvilke forutsetninger som lå til grunn for målene:

- Informasjon om hvilket utslippsnivå målet knyttet seg til, var hos flere av foretakene lite tilgjengelig i rapporteringen.
- Flere av foretakene knyttet sine overordnede mål til nivå 1 og/eller 2, til tross for at det er i nivå 3 de vesentlige utslippene ligger. Informasjonen om at målene gjelder nivå 1 og/eller 2, fremkom gjerne kun én gang og i en fotnote, mens målet gjennom rapporten for øvrig ble gjentatt flere ganger som et netto nullmål uten at det ble opplyst om at nivå 3-utslippene ikke var inkludert i målet.
- De overordnede målene til foretakene kan fremstå som ensartede som følge av at benevnelsen som ble benyttet, er lik på tvers av foretak («netto nullutslipp», «minus 50 prosent innen 2030»). Det reelle innholdet i målene er derimot varierende, og det kan derfor være vanskelig for interessenter både å forstå det faktiske innholdet i målet og å sammenligne på tvers av foretak.

Foretakene bør derfor etterstrebe transparens, slik at de tydelig kommuniserer både hvilket utslippsnivå og hvilke andre forutsetninger som ligger til grunn for målene. Foretakene bør også gi informasjon om målene er basert på vitenskapsbaserte modeller eller foretakets egne modeller.

Ettersom de overordnede klimamålene har svært lang tidshorisont som gjerne strekker seg frem til 2030 og 2050, kan det være nødvendig å dele opp målene i delmål med kortere tidshorisont. Tilstrekkelig oppdeling bidrar til å gjøre målene mer håndfaste, både for foretakets ledelse i arbeidet med å nå det langsiktige målet og måle fremdrift, og for foretakets interessenter som blir i stand til å vurdere fremdrift mot måloppnåelse. Få foretak har delt opp de overordnede målene i delmål med kortere tidshorisont, og det er få foretak som har gitt informasjon om status på fremdriften mot målene, og om fremdriften er i tråd med foretakets opprinnelige planer. Hos foretakene som har gitt informasjon om fremdrift, er informasjonen stort sett begrenset til én setning som sier at foretaket ligger godt an til å nå netto null i 2050.

Analyser av fremdrift mot foretakenes overordnede mål bør også vies større plass i rapporteringen enn det Finanstilsynet observerer, og analysene bør knyttes til status på nåværende utslipp. Et eksempel som illustrerer dette behovet, er et foretak som har som delmål å redusere klimagassutslipp med 10 prosent innen 2025. Foretaket har gitt utslippsdata i en tabell for perioden 2017–2021. Av tabellen fremkom det at utslippene i 2021 har økt sammenlignet med 2020. Intensitetsdata viste at utslippene per tonn produsert har vært stabile de siste fem årene. Basert på historikken og at foretaket har mål om 10 prosent reduksjon de neste fire årene, burde foretaket ha gitt mer informasjon om fremdrift mot foretakets mål.

Noen få foretak viste grafiske fremstillinger av «veien mot netto null». Kombinert med kvalitative redegjørelser for hvordan dette skal gjennomføres, hvilke investeringer det vil kreve og tallfestede delmål, kan dette være et eksempel på en strukturert og god måte å gi informasjon på. Finanstilsynet mener at foretakene bør redegjøre for utslippsreduksjoner som skal dekkes av egne reduksjoner og hva som skal kjøpes i

form av klimakvoter/klimakompensasjoner. Foretakene bør også gi informasjon om hva som er permanente utslippsreduksjoner, og hva som bare er midlertidige reduksjoner. Det er få foretak som har gitt slik informasjon.

Alle foretakene opplyste om hva som ble benyttet som basisår for utslippsdata. Det er stor variasjon i hva som ble benyttet som basisår (2005–2019). Innføring av CSRD og tilhørende standarder forventes å innebære en endring ved at det vil bli satt konkrete krav til hvilke basisår som det blir tillatt å benytte.

Også for klimarelaterte mål er omtalen som ble gitt i foretakenes CDP-rapporter mer spesifikk enn omtalen som ble gitt i årsrapportene når det gjelder kvalitative beskrivelser av målene, oppdeling i konkrete utslippsmål med klare tidshorisonter, og status på fremdrift mot måloppnåelse.

Alle foretakene i tematilsynet har satt overordnede strategiske klimarelaterte mål, som for eksempel netto null utslipp innen 2050 og en utslippsreduksjon på 50 prosent innen 2030, men de fleste foretakene har ikke gitt klare opplysninger om hvordan målene skal nås. Hos flere foretak er det også uklart hvilket utslippsnivå målene er knyttet til (nivå 1, 2 eller 3), og få foretak har delt opp sine overordnede mål. Flere foretak har knyttet de strategiske målene til nivå 2, til tross for at det er i nivå 3 de vesentlige utslippene ligger. Dette ble underkommunisert hos flere av foretakene.

Omtale av klimarelaterte KPI-er

Alle foretakene i tematilsynet har gjort rede for sine klimagassutslipp. Samtlige foretak har gitt utslippsdata for nivå 1 og 2. Syv av de elleve foretakene har også gitt utslippsdata for hele nivå 3. Tre foretak har gitt utslippsdata for begrensede deler av nivå 3, og alle tre har gitt informasjon om denne begrensningen i sine rapporteringer. Ett foretak har ikke gitt informasjon om nivå 3-utslipp, og heller ingen opplysninger om hvorfor foretaket ikke har gitt slik informasjon. Finanstilsynet har observert at andre foretak som opererer i samme bransje, har gitt slik informasjon.

Foretakene har gitt utslippsdata flere steder i rapporteringen i forbindelse med omtale av klimarelaterte forhold. Alle foretakene har også inkludert en tabell som samlet presenterer alle sentrale KPI-er for utslipp, energiforbruk og andre klimarelaterte forhold. Alle foretakene har presentert historikk med sammenligningstall for KPI-ene. Flere foretak har presentert både absolutt baserte KPI-er og intensitetsbaserte KPI-er for utslipp.¹³

Det er imidlertid få foretak som har knyttet KPI-ene opp mot foretakets mål eller mot konkrete tiltak for å nå målene. KPI-ene ble også i liten grad supplert av kvalitative analyser av utviklingen på KPI-ene. Spesielt i tilfeller der KPI-ene har negativ utvikling, og/eller ikke utvikler seg riktig retning sett opp mot foretakets overordnede mål, burde foretaket gi kvalitative analyser. Finanstilsynet har observert følgende eksempler på utslippsdata der foretakene ikke har gitt slike analyser:

¹³ En absoluttbasert utslipps-KPI referer til den totale mengden utslipp som slippes ut, mens en intensitetsbasert utslipps-KPI er en normalisert beregning som setter foretakets KPI i forhold til en slags økonomisk produksjon (for eksempel antall ansatte, inntekter, produksjonsvolum m.m).

- Ett foretaks utslippsdata viste stabile utslipp over de fem siste årene, mens foretakets mål er vesentlig reduksjon innen 2030.
- Ett foretak har presentert karbonfangst som et satsingsområde og viste data for dette med fem års historikk som viser stabil karbonfangst frem til og med 2020. For 2021 er tallet for karbonfangst vesentlig redusert sammenlignet med øvrige år.
- Ett foretak fremhevet i sin rapportering at det er ledende innenfor sin bransje når det kommer til lave utslipp i produksjonen, og lav karbonintensitet ble trukket frem for å understøtte dette. Karbonintensitet ble vist i tabell med historikk, og av denne tabellen fremkom det at foretakets karbonintensitet økte i 2021.

Ved å ikke gjøre rede for hva som ligger bak utviklingen til KPI-ene, og hvilke tiltak som må til for å sikre riktig utvikling, blir det krevende for foretakets interessenter å gjøre seg opp en vurdering av om foretakets overordnede mål og eventuelle delmål er realistiske.

Det er også varierende om foretakene har gitt tilstrekkelig informasjon om hvordan KPI-ene beregnes og hvilke forutsetninger og eventuelle begrensninger som er lagt til grunn. Få foretak har presentert utslippsdata fordelt på ulike virksomhetsområder eller geografiske områder.

Alle foretakene i tematilsynet har inkludert en tabell som samlet presenterer sentrale klimarelaterte KPI-er i sin rapportering. Foretakene har i liten grad supplert KPI-ene med kvalitative analyser av utviklingen på KPI-ene. Få foretak har en klar kobling mellom KPI-ene og foretakets klimarelaterte mål.

Del 2 – klimarelaterte forhold – årsregnskapet

Årsregnskapet skal gi brukerne relevant informasjon om klimarelaterte forholds vesentlige påvirkning på forretningsmodell, kontantstrømmer, finansiell stilling og resultater. Det finnes ingen egen IFRS-standard som dekker klimarelaterte forhold i regnskapet, men eksisterende IFRS-standarder oppstiller et rammeverk for å innlemme klimarelaterte forhold i et foretaks finansielle rapportering når slike forhold er vesentlige.

Opplysninger er vesentlige dersom utelatelser, feilaktige opplysninger eller tilsløring av opplysninger med rimelighet kan forventes å påvirke beslutninger som primærbrukere treffer på grunnlag av årsregnskapet. I artikkelen «IFRS Standards and climate-related disclosures»¹⁴ utdyper IASB-styremedlem Nick Anderson hvordan foretak bør bruke vesentlighetsveiledning i «IFRS Practice Statement 2 – Making Materiality Judgements» på klimarelaterte forhold. Viktigheten av klimarisiko i investorers beslutningsprosess påpekes. Opplysninger om slik risiko kan vurderes som vesentlig, også basert på kvalitative faktorer og uavhengig av om beløpsmessig påvirkning på finansiell rapportering er lav.

¹⁴ [Nick Anderson – IFRS Standards and climate-related disclosures](#)

Det påpekes i denne sammenheng også at det kan være nødvendig for et foretak å opplyse om at det ikke er eksponert for klimarisiko. Eksempel K i Practice Statement 2 illustrerer et scenario der opplysninger om en banks mangel på eksponering for en spesifikk utlånsrisiko anses som vesentlige. Eksemplet kan overføres til et foretaks eksponering for klimarisiko og nødvendigheten av å opplyse om at foretaket ikke er eksponert for klimarisiko i et slikt tilfelle.

I et dokument publisert av IASB for opplæringsformål¹⁵ vises det en rekke eksempler som illustrerer at gjeldende IFRS-standarder kan kreve vurdering av virkningene av klimarelaterte forhold når foretakene bruker prinsippene og gir noteopplysninger etter disse standardene.

Finanstilsynet har ved gjennomgangen av foretakenes årsregnskaper vurdert noteopplysninger og regnskapsmessig behandling knyttet til klimarelaterte forhold for en rekke av IFRS-standardene.

Generelt om årsregnskapene

Alle foretakene som inngår i tematilsynet, driver innenfor bransjer som etter Finanstilsynets oppfatning er eksponert for klimarisiko. Graden av eksponering er varierende, blant annet basert på bransjetilhørighet og foretaksspesifikke forhold. Som angitt i del 1 av rapporten, har alle foretakene i tematilsynet omtalt klimarelaterte forhold som et vesentlig område i informasjonen foretakene har gitt utenfor regnskapet.

Opplysninger om klimarelaterte forhold i årsregnskapene

Åtte av de elleve foretakene i tematilsynet har gitt informasjon om klimarelaterte forhold i årsregnskapet. Omfanget og detaljgraden på opplysningene foretakene har gitt, varierer betydelig, fra én til to sider med informasjon til at foretakene omtaler klimarelaterte forhold helt generelt uten nærmere utdyping:

- Ett foretak har gitt opplysninger om at klimarelaterte forhold er uvesentlige for årsregnskapet.
- Fem foretak har gitt opplysninger om klimarelaterte forhold for spesifikke eiendeler/forpliktelser.
- To foretak har gitt både opplysninger om klimarelaterte forhold for spesifikke eiendeler/forpliktelser og mer generell informasjon knyttet til regnskapet.

For spesifikke eiendeler/forpliktelser var vurderinger etter IAS 36 *Verdifall på eiendeler* (nedskrivningsvurdering) det området som foretakene oftest og i størst omfang har gitt opplysninger om.

Når det gjelder generelle opplysninger om klimarelaterte forhold knyttet til regnskapet, ga for eksempel ett foretak informasjon om at foretakets klimastrategi og klimamål ble vurdert ved utarbeidelse av årsregnskapet. Opplysningene ble gitt i noten som omhandler grunnlag for utarbeidelse av årsregnskapet. Slike opplysninger

¹⁵ [IASB - Effects of climate-related matters on financial statements](#)

kan bidra til å synliggjøre at det foreligger en sammenheng mellom årsregnskapet og informasjon som gis utenfor årsregnskapet.

Omfanget og arten av informasjon som foretakene må gi om klimarelaterte forhold i regnskapet, vil variere og må vurderes av det enkelte foretaket ved utarbeidelse av regnskapet. Relevante vurderingsfaktorer kan for eksempel være bransjeforhold, virksomhetstype, identifiserte klimarisikoer og muligheter, omstillingsbehov, foretakets strategi og utslippsmål, teknologisk utvikling og fremtidige investeringer.

Av de åtte foretakene som opplyste om klimarelaterte forhold i årsregnskapet, ga halvparten informasjon av svært begrenset omfang og som ikke var tilstrekkelig foretaksspesifikk. Informasjonen som ble gitt var ikke tilstrekkelig til at en bruker kan forstå foretakets, herunder regnskapspostens, klimaeksponering og hvordan klimarelaterte forhold ble vurdert og eventuelt tatt hensyn til. Med utgangspunkt i foretakenes klimaeksponering og informasjonen de har gitt om klimarelaterte forhold utenfor regnskapet, er opplysningene disse foretakene har gitt i regnskapet, mangelfulle.

De resterende fire foretakene som opplyste om klimarelaterte forhold i årsregnskapet, har gitt informasjon som var foretaksspesifikk og relevant. Også årsregnskapene til disse foretakene har enkelte mangler, men informasjonen som ble gitt, gir brukerne et mer egnet grunnlag for å forstå og vurdere betydningen av klimarelaterte forhold for årsregnskapet.

Konsistens og sammenheng

Foretakene må sørge for tilstrekkelig konsistens og sammenheng mellom regnskapet og opplysningene de gir om klimarelaterte forhold utenfor regnskapet. Dette gjelder

- hvilke opplysninger som gis
- omfanget av opplysningene
- forutsetningene som benyttes i regnskapsmessige vurderinger

For å sikre konsistens bør foretakene blant annet vurdere vektlegging og omfang av opplysninger som gis utenfor regnskapet. Dersom et foretak vier mye plass til omtale av klimarelaterte forhold utenfor regnskapet, er det naturlig å forvente at slike forhold også er vesentlige for regnskapet og dermed omtalt her. Flere av foretakene i tematilsynet har viet mye plass til omtale av klimarelaterte forhold utenfor årsregnskapet, mens de i årsregnskapet kun har gitt generell eller ingen informasjon om slike forhold.

Flere foretak enn tidligere har gitt opplysninger om klimarelaterte forhold, men observasjoner fra tematilsynet viser likevel at

- enkelte foretak med vesentlig klimaeksponering har ikke gitt informasjon om klimarelaterte forhold i årsregnskapet

- flere av foretakene som har gitt informasjon om klimarelaterte forhold i årsregnskapet, presenterer opplysninger som er mangelfulle
- flere av foretakene har viet mye plass til omtale av klimarelaterte forhold utenfor årsregnskapet, mens de i årsregnskapet kun har gitt generell eller ingen informasjon om slike forhold

Noteopplysninger etter IAS 1 Presentasjon av finansregnskap

For mange foretak vil vurderingene knyttet til klimarelaterte forhold være skjønnsmessige, kompliserte og forbundet med stor grad av usikkerhet. IAS 1 krever blant annet opplysninger om viktige vurderinger og kilder til estimeringsusikkerhet.

Kilder til estimeringsusikkerhet

IAS 1.125 og IAS 1.129

IAS 1.125 krever at et foretak skal opplyse om sine forutsetninger for fremtiden og andre viktige kilder til estimeringsusikkerhet som innebærer en betydelig risiko for en vesentlig justering av den balanseførte verdien av eiendeler og forpliktelser i løpet av det neste regnskapsåret. Opplysningene skal inneholde detaljer om eiendelenes og forpliktelsenes art og deres balanseførte verdi. Dette innebærer at det kan være behov for opplysninger om forutsetninger knyttet til klimarelaterte forhold.

IAS 1.129 viser til at opplysningene som kreves i nr. 125, skal presenteres på en måte som hjelper brukere av årsregnskapet til å forstå vurderingene som ledelsen foretar om fremtiden, og andre kilder til estimeringsusikkerhet. For eksempel følgende typer opplysninger

- arten av forutsetningen/estimeringsusikkerheten
- sensitivitetsopplysninger, inkludert årsakene til sensitiviteten
- den forventede avklaringen av usikkerheten
- forklaring på endringer av tidligere forutsetninger

Fire av de elleve foretakene i tematilsynet har ansett forutsetninger om fremtiden relatert til klimarelaterte forhold som kilde til estimeringsusikkerhet etter IAS 1.125. Dette utgjør ca. 36 prosent av foretakene i tematilsynet, noe som er en høyere andel enn for alle noterte foretak, der andelen er ca. 5 prosent.¹⁶ I det følgende omtaler Finanstilsynet observasjonene som er knyttet til de fire foretakene.

Samtlige av de fire foretakene har gitt opplysninger som tydelig viser brukerne at det foreligger vesentlig estimeringsusikkerhet knyttet til klimarelaterte forhold. Samtlige av de fire foretakene har også gitt opplysninger om hvilke regnskapsposter som ble påvirket av estimeringsusikkerheten. Flere av foretakene har opplyst om at det er flere regnskapsposter som ble påvirket av estimeringsusikkerheten, og områdene som oftest ble nevnt, er

- nedskrivningsvurdering for varige driftsmidler, immaterielle eiendeler og goodwill
- forpliktelser knyttet til fjerning, opprydding og miljø

¹⁶ Opplysninger er hentet fra Altinn-skjemaet «Egenrapportering for foretak underlagt regnskapskontroll (KRT-1003)»

- levetidsvurdering for varige driftsmidler og immaterielle eiendeler

De fire foretakene har primært gitt opplysninger om estimeringsusikkerhet knyttet til nedskrivningsvurdering etter IAS 36, selv om foretakene har oppgitt at også andre regnskapsposter blir påvirket av estimeringsusikkerhet. For andre regnskapsposter har foretakene gitt vesentlig mindre, og i enkelte tilfeller ingen, informasjon utover at klimarelaterte forhold påvirker regnskapsposten. Slike opplysninger er etter Finanstilsynets vurdering ikke tilstrekkelige, og de gir lite innsikt i forutsetningene foretaket har benyttet, hvordan foretaket har tatt hensyn til estimeringsusikkerheten, betydningen for årsregnskapet og sensitiviteter.

Når et foretak vurderer klimarelaterte forhold som en kilde til estimeringsusikkerhet, og knytter estimatusikkerheten til flere regnskapsposter, forventer Finanstilsynet at foretaket gir opplysninger i tråd med opplysningskravene for alle regnskapspostene. Regnskapsposter der klimarelaterte forhold er relevante, men der foretaket har vurdert at de ikke faller inn under opplysningskravene som følger av IAS 1.125 og 1.129, må klart skilles fra poster der klimarelaterte forhold er vurdert som kilde til estimeringsusikkerhet etter IAS 1.125.

Det er vesentlig usikkerhet knyttet til hvordan klimaendringene utvikler seg og hvordan de vil påvirke foretakene. Foretakene må utøve stor grad av skjønn i fastsettelsen av fremtidsutsikter og estimater. For enkelte av de fire foretakene er det etter Finanstilsynets vurdering utfordrende for brukerne å forstå hvilke forutsetninger foretakene har benyttet for klimarelaterte forhold.

IAS 1.125 (b) krever opplysninger om balanseførte verdier for de spesifikke eiendelene eller forpliktelsene der det som følge av klimarelaterte forhold er betydelig risiko for en vesentlig justering i løpet av det neste regnskapsåret. De fire foretakene har ofte henvist til hele regnskapsposter i balansen. Et eksempel på dette er et foretak som opplyser at estimeringsusikkerheten er knyttet til hele balanseposten for driftsmidler. Etter Finanstilsynets vurdering er det for flere av foretakene grunn til å stille spørsmål ved om alle eiendeler/forpliktelser som inngår i regnskapspostene det er henvist til, er omfattet av estimeringsusikkerheten, eller om usikkerheten kun gjelder for en mindre gruppe eiendeler/forpliktelser.

Ingen av de fire foretakene har gitt opplysninger om endringer av tidligere forutsetninger, jf. IAS 1.129 (d). Dette kan imidlertid skyldes at ingen av foretakene har endret sine forutsetninger. Kun to av de fire foretakene har presentert sensitiviteter etter IAS 1.129 (b).

Fire foretak har vurdert klimarelaterte forhold som en kilde til estimeringsusikkerhet. Disse fire foretakene gir vesentlig mer informasjon enn de andre foretakene i tematisynet. Det er likevel kun ett av de fire foretakene som etter Finanstilsynets vurdering fullt ut etterlever opplysningskravene i IAS 1.125 og IAS 1.129.

Opplysninger etter IAS 1.112 (c) og IAS 1.122

IAS 1.122 og IAS 1.112 (c)

IAS 1.122 krever opplysninger om de vurderingene, foruten vurderinger som innebærer estimater (jf. omtale av kilder til estimeringsusikkerhet ovenfor), som ledelsen har foretatt som et ledd i anvendelsen av foretakets regnskapsprinsipper, og som har mest betydelig innvirkning på beløpene som innregnes i årsregnskapet.

Foretakene må også vurdere kravene i IAS 1.112 (c), som krever at notene skal gi informasjon som ikke presenteres andre steder i årsregnskapet, men som er relevant for en forståelse av dette. Informasjon er relevant dersom den med rimelighet kan forventes å påvirke beslutninger tatt av brukerne. Som omtalt tidligere, bør også vesentlighetsveiledning i «IFRS Practice Statement 2 – Making Materiality Judgements» tas i betraktning for klimarelaterte forhold.

Ett av de elleve foretakene i tematilsynet har opplyst om at klimarelaterte forhold er uvesentlig for årsregnskapet. Opplysningene kan være gitt frivillig, men også som følge av at foretaket har vurdert det som nødvendig å gi slike opplysninger etter IAS 1.112 (c) eller IAS 1.122.

Brukerne av årsregnskapet etterspør i økende grad informasjon fra foretakene knyttet til klimarelaterte forhold. Dette, kombinert med at vurderingene ofte er skjønnsmessige og krevende, er relevante forhold ved foretakenes vurdering av hvilke opplysninger som bør gis i regnskapet. Også en vurdering som leder foretakene frem til en konklusjon om at klimarelaterte forhold er uvesentlige, kan være krevende, skjønnsmessig og ha vesentlig betydning for regnskapet. Foretakene bør ved vurderingen av klimarelaterte forhold være oppmerksomme på

- vesentlig påvirkning med en lengre tidsramme enn innenfor neste regnskapsår
- tilfeller der brukerne forventer klimaeksponering, men der foretaket har konkludert med at det ikke foreligger vesentlig eksponering
- om informasjon om fravær av eksponering anses som vesentlig informasjon

Tre av de elleve foretakene i tematilsynet har ingen informasjon om klimarelaterte forhold i årsregnskapet. Disse tre foretakene opererer innenfor bransjer og har virksomheter som Finanstilsynet anser å være eksponert for klimarisiko. Foretakene har også angitt klimarelaterte forhold som et vesentlig forhold i informasjonen som foretakene har gitt utenfor årsregnskapet. Dersom et foretak utenfor regnskapet har gitt opplysninger om at klimarelaterte forhold er vesentlig for foretaket, men likevel konkluderer med at klimarelaterte forhold er uvesentlig for årsregnskapet, kan det være nyttig for brukerne om foretaket opplyser om dette i regnskapet (negativ bekreftelse) med begrunnelse for konklusjonen.

Observasjonene fra tematilsynet viser at foretakene i liten grad har funnet det nødvendig å gi opplysninger om klimarelaterte forhold etter IAS 1.122 og/eller IAS 1.112 (c).

IAS 36 Verdifall på eiendeler

Klimaendringer er langsiktige av natur. Selv om klimarelaterte forhold også kan være relevante for vurderinger med kortsiktig tidshorisont, er slike forhold spesielt relevante for vurderinger med lang tidshorisont. Vurderinger etter IAS 36 medfører ofte estimering av fremtidige kontantstrømmer med lang eller uendelig tidshorisont, og er derfor et område der klimarelaterte forhold forventes å være relevante for mange foretak.

IAS 36 Verdifall på eiendeler

IAS 36 oppstiller krav til når et foretak må estimere gjenvinnbart beløp for å vurdere nedskrivningsbehov og hvilke opplysninger som må gis i den sammenheng. IAS 36.9 krever at et foretak på slutten av hver rapporteringsperiode skal vurdere om det finnes indikasjoner på verdifall på eiendeler. Klimarelaterte forhold kan være opphav til slike indikasjoner.

Om et foretak anvender bruksverdi for å estimere gjenvinnbart beløp, krever IAS 36 blant annet at forventninger om mulige variasjoner i beløpet eller tidsplanen for fremtidige kontantstrømmer skal gjenspeiles i beregningen (IAS 36.30 (b)), og at foretaket skal basere framskrivning av kontantstrømmer på rimelige og dokumenterbare forutsetninger som representerer ledelsens beste estimat på de ulike økonomiske forhold (IAS 36.33 (a)). Foretak må derfor vurdere om klimarelaterte forhold kan påvirke disse forutsetningene. IAS 36.44 krever også at i beregningen av bruksverdi skal fremtidige kontantstrømmer estimeres for eiendelen i dens aktuelle tilstand.

IAS 36.130 krever opplysninger om de hendelser og omstendigheter som førte til en nedskrivning, for eksempel klimarelaterte forhold. Videre oppfordres foretak til å opplyse om forutsetningene som ble benyttet ved beregningen av gjenvinnbart beløp for eiendelene (de kontantgenererende enhetene) i løpet av perioden (IAS 36.132). Imidlertid krever IAS 36.134 at et foretak gir opplysninger for hver enkelt kontantgenererende enhet når goodwill eller en immateriell eiendel med ubestemt utnyttbar levetid, inkluderes i denne enhetens balanseførte verdi.

Disse opplysningene inkluderer blant annet

- de viktigste forutsetningene som gjenvinnbart beløp er mest sensitive for
- en beskrivelse av ledelsens metode for å fastsette verdien(e) knyttet til disse forutsetningene, og om denne verdien gjenspeiler tidligere erfaringer/er i samsvar med eksterne informasjonskilder, og i motsatt fall hvordan og hvorfor den skiller seg fra disse
- perioden som ledelsen har framskrevet kontantstrømmer for, basert på finansielle budsjetter/prognoser godkjent av ledelsen
- vekstraten som benyttes til å ekstrapolere framskrivninger av kontantstrømmer ut over perioden som omfattes av de siste budsjettene/prognosene
- diskonteringsrenten
- sensitivitetsopplysninger – dersom en endring av en forutsetning innenfor et rimelig mulighetsområde ville føre til at balanseført verdi overstiger gjenvinnbart beløp for den kontantgenererende enheten

Seks av de elleve foretakene i tematilsynet har gitt opplysninger om klimarelaterte forhold i forbindelse med test for verdifall. Omtalen i denne delen gjelder disse seks foretakene. Fem av foretakene har gitt opplysninger i forbindelse med pliktig test av immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid og/eller goodwill. Ett foretak har gitt opplysninger i forbindelse med test av eiendeler med fastsatt utnyttbar levetid. Dette foretaket har ansett klimarelaterte forhold som kilde til estimeringsusikkerhet etter IAS 1.125, og usikkerheten er knyttet opp til nedskrivningsvurderingen av eiendelene.

Samtlige seks foretak har i all hovedsak beregnet og benyttet bruksverdi i forbindelse med test for verdifall.

For tre av de seks foretakene anser Finanstilsynet opplysningene foretakene har gitt som mangelfulle, og ikke i henhold til opplysningskravene som følger av IAS 36 paragraf 134–135 og andre relevante opplysningskrav. Følgende eksempler kan nevnes:

- Ett foretak har gitt opplysninger om at foretaket i ulik grad er påvirket av klimarelaterte forhold, der slike forhold på noen områder kan gi negative effekter, mens forholdene på andre områder kan gi positive effekter. Foretaket opplyste ikke om hvilke deler av virksomheten som påvirkes negativt/positivt.
- Ett foretak har gitt opplysninger som helt generelt forklarer hva overgangsrisiko og fysisk risiko er, og foretaket har ikke gitt foretaksspesifikke opplysninger om klimarisiko og dets betydning for foretakets nedskrivningsvurdering.
- Ett foretak påpekte at foretaket er opptatt av klimaendringer uten nærmere opplysninger om hvordan eller hvorfor klimarelaterte forhold er relevant for foretakets nedskrivningsvurdering.

Slike generelle opplysninger kan, i tillegg til å gi brukerne lite informasjon, også bidra til å skape usikkerhet om klimarelaterte forhold er relevant for foretaket. Omfanget og arten av informasjonen det enkelte foretaket må gi om klimarelaterte forhold vil variere, men foretakene må påse at opplysningene som gis, er foretaksspesifikke, relevante og fullstendige.

For de tre øvrige foretakene anser Finanstilsynet at opplysningene foretakene har gitt, i større grad gir brukerne et egnet grunnlag for å forstå betydningen av klimarelaterte forhold for foretakenes nedskrivningsvurdering. Hos disse foretakene var informasjonen mer foretaksspesifikk, relevant og med et passende omfang ut fra graden av eksponering. Det var også hos disse foretakene enkelte mangler knyttet til opplysninger om forutsetninger, scenarioanalyse og utgifter til vedlikehold og forbedringer av eiendelene.

Opplysninger om forutsetninger

Foretakene har i forbindelse med nedskrivningsvurderinger i liten grad opplyst om konkrete klimarelaterte forutsetninger. Foretakene har som oftest opplyst om økonomiske forutsetninger som for eksempel pris/marginer, diskonteringsfaktor, valutakurser og vekstfaktor. Foretakene har også gitt opplysninger om at klimarisikoer er innlemmet i disse forutsetningene. Slike opplysninger viser at klimarelaterte forhold har blitt tatt hensyn til i nedskrivningsvurderingene. Foretakene har imidlertid i liten grad gitt konkrete opplysninger om hvordan klimarelaterte forhold har blitt tatt hensyn til i de økonomiske forutsetningene foretakene har opplyst om.

Scenarioanalyse og sensitiviteter

Foretakene har i liten grad gitt informasjon om klimascenarioer. Kun to av seks foretak har gitt informasjon om at foretaket har benyttet scenarioanalyser i forbindelse med nedskrivningsvurderingen. For Finanstilsynet er det uklart hvordan foretakene som ikke har gitt slik informasjon, har etterlevd kravet til at beregningen skal gjenspeile forventninger om mulige variasjoner i beløpet eller tidsplanen for fremtidige kontantstrømmer, jf. IAS 36.30 (b). Disse foretakene har heller ikke opplyst om at mulig variasjon er tatt hensyn til i diskonteringskravet.

Foretakene har hatt ulike tilnærminger til å vise sensitiviteter. De fleste foretakene har gitt opplysninger om sensitiviteter for økonomiske forutsetninger, som for eksempel pris/marginer, diskonteringsfaktor, valutakurser og vekstfaktor. Enkelte foretak innenfor energisektoren har gitt opplysninger om både sensitiviteter for slike økonomiske forutsetninger og sensitiviteter ved bruk av ulike klimascenarier.

To av de seks foretakene har ikke vist sensitiviteter. Disse to foretakene opplyste imidlertid om at ingen rimelig sannsynlig endring i sentrale forutsetninger vil føre til et balanseført verdi overstiger gjenvinnbart beløp. De samme to foretakene har ansett klimarelaterte forhold som kilde til estimeringsusikkerhet etter IAS 1.125, og eksplisitt knyttet usikkerheten til foretakenes nedskrivningstest. IAS 1.125 gjelder estimeringsusikkerhet der det foreligger en betydelig risiko for en vesentlig justering av den balanseførte verdien i løpet av det neste regnskapsåret, noe som tilsier at de to foretakene burde ha vist sensitiviteter.

Utgifter til vedlikehold og forbedringer

Et område der foretakene ikke har gitt noe eller kun generell informasjon er vurderinger knyttet til fremtidige investeringer for eiendeler som testes for verdifall. IAS 36.44 angir at «fremtidige kontantstrømmer skal estimeres for eiendelen i dens aktuelle tilstand ...».

Vurderingen av om fremtidige investeringer for å tilpasse foretakets virksomhet til et lavutslippssamfunn og om slike investeringer skal innarbeides ved fastsettelse av eiendelers bruksverdi, kan være skjønnsmessig og kompleks. Foretakene må derfor vurdere om det er behov for å gi opplysninger om dette.

Flere av foretakene har utenfor regnskapet gitt omtale av behovet for å omstille virksomheten, herunder behov for fremtidige investeringer for å redusere utslipp. De fremtidige investeringene gjelder ofte oppgraderinger av eksisterende anlegg som for eksempel utskifting av energikilder og endring av produksjonsprosesser. Foretakene har i liten grad gitt opplysninger i årsregnskapet som viser en sammenheng mellom informasjonen som gis utenfor årsregnskapet, og hvordan foretakene har vurdert og behandlet utgående kontantstrømmer for slike investeringer ved nedskrivningsvurderingen. Tatt i betraktning informasjon som gis utenfor årsregnskapet, fremstår problemstillingen etter Finanstilsynets vurdering som sentral for nedskrivningsvurderingen til flere av foretakene.

Konsistens og sammenheng

Foretakene må sørge for tilstrekkelig konsistens og sammenheng mellom regnskapet og opplysningene som gis om klimarelaterte forhold utenfor regnskapet. Foretakene i tematisynet har i liten grad gitt opplysninger som viser konsistens og sammenheng mellom nedskrivningsvurderingen og informasjon om klimarelaterte forhold som gis utenfor årsregnskapet.

Enkelte foretak har også forhold som kan tilsi inkonsistens mellom nedskrivningsvurderingen og opplysningene som ble gitt om klimarelaterte forhold utenfor regnskapet. Et eksempel på dette er et foretak som utenfor årsregnskapet har gitt informasjon om at et av foretakets segmenter er vesentlig eksponert for klimarisiko fordi kundene er karbonintensive foretak som opererer i en bransje med vesentlig overgangsrisiko. Foretaket har identifisert en risiko med høy sannsynlighet

for vesentlig bortfall av inntekter innenfor segmentet. Ved test for verdifall av goodwill allokert til segmentet, benyttet foretaket positiv vekstrate ved ekstrapolering av kontantstrømmene ved utløpet av femårsperioden der det benyttes budsjetter/prognoser.

Test for verdifall etter IAS 36 er det området i årsregnskapet der foretakene oftest og i størst omfang har gitt opplysninger. Likevel viser observasjoner fra tematilsynet at flere av foretakene som har gitt opplysninger om klimarelaterte forhold i forbindelse med nedskrivningsvurderinger, har gitt mangelfulle opplysninger.

IAS 16 Eiendom, anlegg og utstyr og IAS 38 Immaterielle eiendeler

Klimarelaterte forhold kan være relevante for vurderingen av utnyttbar levetid, avskrivningsmetode og restverdi av eiendeler. Eiendeler kan få redusert levetid og restverdi som følge av endringer i eksterne rammebetingelser. Dette inkluderer endringer i teknologi, regelverk, markeder eller samfunnsvaner.

Utnyttbar levetid på eiendeler

IAS 16 Eiendom, anlegg og utstyr og IAS 38 Immaterielle eiendeler

IAS 16 og IAS 38 krever at foretaket gjennomgår eiendelers utnyttbare levetid og restverdi minst ved avslutningen av hvert regnskapsår. Foretaket må opplyse om utnyttbar levetid eller avskrivningssatsene som er benyttet for disse eiendelene. Det må også opplyses om arten og virkningen av endringer i estimater for restverdier og utnyttbar levetid. Videre må det for immaterielle eiendeler opplyses om utnyttbar levetid er ubestemt eller bestemt. Hvis den er ubestemt, må det også opplyses om grunnene som støtter vurderingen av at eiendelen har ubestemt utnyttbar levetid. Det er også krav om at avskrivbart beløp for en eiendel skal fordeles systematisk over eiendelens utnyttbare levetid.

Halvparten av foretakene i tematilsynet har vesentlige immaterielle eiendeler med bestemt utnyttbar levetid. Kun ett foretak har gitt opplysninger om klimarelaterte forhold knyttet til gjennomgang av utnyttbar levetid. Opplysningene er begrenset til at foretaket ikke har erfart endring av utnyttbar levetid for slike eiendeler som følge av klimaendringer. Finanstilsynet vurderer opplysningene som mangelfulle ettersom foretaket har ansett klimarelaterte forhold som kilde til estimeringsusikkerhet etter IAS 1.125, og har knyttet usikkerheten til utnyttbar levetid for immaterielle eiendeler. Foretaket har for eksempel ikke gitt noen opplysninger om forutsetninger som ble benyttet ved vurderingen eller sensitiviteter (IAS 1.129 (a) og IAS 1.129 (b)).

Ti av de elleve foretakene har vesentlige eiendeler som er regnskapsført etter IAS 16. Kun tre av disse foretakene har gitt opplysninger om klimarelaterte forhold knyttet til gjennomgang av utnyttbar levetid. Omfanget av opplysningene foretakene har gitt, varierte. To av foretakene har kun angitt en form for konklusjon om at utnyttbar levetid ikke trenger å endres. Etter Finanstilsynets vurdering har særlig ett av disse foretakene gitt mangelfulle opplysninger ettersom foretaket har ansett klimarelaterte forhold som kilde til estimeringsusikkerhet etter IAS 1.125 og har knyttet usikkerheten til utnyttbar levetid. Det tredje foretaket har gitt noe mer spesifikk informasjon om forutsetninger og sensitiviteter.

Ingen av de elleve foretakene har gjort endringer i intervallene de har benyttet for de ulike underkategoriene av eiendeler i perioden 2018–2021. Dette kan tilsa at klimarelaterte forhold ikke har ført til endringer i utnyttbar levetid for eiendelene.

Foretakene må være oppmerksomme på at den utnyttbare levetiden for immaterielle eiendeler som ikke blir avskrevet, også skal gjennomgå i hver periode for å avgjøre om hendelser og omstendigheter fortsatt støtter en vurdering om at eiendelen har ubestemt utnyttbar levetid (IAS 38.109).

For foretakene som har vesentlige eiendeler med bestemt utnyttbar levetid, men som ikke har gitt opplysninger i årsregnskapet om klimarelaterte forhold i forbindelse med vurderingen av levetiden, observerer Finanstilsynet blant annet følgende informasjon utenfor regnskapet:

- Alle foretakene har omtalt klimarelaterte forhold som et vesentlig område.
- Flere av foretakene driver virksomhet som er knyttet til å være underleverandør til karbonintensive bransjer. Disse foretakene har ofte målsetninger om vesentlig omstilling av virksomheten og at en stor andel av virksomheten innen kort tid skal komme fra nye, grønne områder som i dag utgjør en liten del av foretakenes totale virksomhet.
- Flere av foretakene har omtale av planlagt/vedtatt utskifting av vesentlige komponenter i produksjonsanlegg i nær fremtid, som foretakene mener er nødvendig for å omstille seg til et lavutslippssamfunn.
- Flere av foretakene har omtalt at den teknologiske utviklingen som skal bidra til lavutslippsløsninger vil gå raskt, og det er et behov for økte investeringer knyttet til teknologiutvikling.
- Ett foretak har angitt at foretakets kjøretøy og maskinpark skal elektrifiseres.
- Ett foretak har all sin virksomhet innenfor karbonintensiv industri.
- Ett foretak har identifisert en konkret risiko knyttet til regjeringens klimaplan, der det trinnvis inn mot 2030 innføres krav til lav- eller nullutslipp fra den typen eiendeler foretaket benytter, og der investeringer må gjøres for å etterleve kravene som forventes å bli gjeldende.

Forholdene som er omtalt over, er etter Finanstilsynets vurdering relevante ved gjennomgangen av utnyttbar levetid. Informasjonen foretakene har gitt utenfor regnskapet om nivået på risikoeksponering, og om konkrete forhold som kan føre til redusert utnyttbar levetid, tilsier at flere foretak burde gitt opplysninger om klimarelaterte forhold ved gjennomgang av utnyttbar levetid.

Foretakene må sørge for tilstrekkelig konsistens og sammenheng mellom regnskapet og opplysningene som gis om klimarelaterte forhold utenfor regnskapet. Foretakene i tematisynet har i liten grad gitt opplysninger som viser konsistens og sammenheng mellom gjennomgangen av utnyttbar levetid og informasjon om klimarelaterte forhold som gis utenfor årsregnskapet.

Observasjoner fra tematilsynet viser at få foretak har gitt opplysninger om klimarelaterte forhold ved gjennomgangen av utnyttbar levetid for eiendeler. Informasjonen foretakene har gitt utenfor årsregnskapet, tilsier at flere foretak burde gitt opplysninger i årsregnskapet.

Opplysninger om forskning og utvikling

Klimarelaterte forhold kan påvirke foretakenes utgifter knyttet til forsknings- og utviklingsaktiviteter. I overgangen til et lavutslippssamfunn er teknologiutvikling en av flere sentrale faktorer. For det enkelte foretaket kan teknologiutvikling både representere en mulighet og en risiko.

IAS 38.126, IAS 1.112 (c) og IAS 1.31

IAS 38 oppstiller regler for innregning og måling av forsknings- og utviklingsaktiviteter, og IAS 38.126 stiller krav til opplysninger om utgifter til forskning og utvikling som innregnes som kostnad i løpet av perioden.

For foretak som utenfor regnskapet har omtalt forsknings- og utviklingsaktivitet som et vesentlig forhold for fremtidig virksomhet, kan det være nødvendig å gi ytterligere opplysninger i årsregnskapet, utover kravene i IAS 38.126. Krav til slike opplysninger kan for eksempel følge av IAS 1.112 (c) og/eller IAS 1.31 ettersom opplysningene kan være relevante for forståelsen av årsregnskapet.

Flere av de elleve foretakene i tematilsynet har utenfor årsregnskapet gitt omtale av teknologiutvikling som kan bidra til å redusere foretakenes utslipp. Reduserte utslipp er ofte betinget av forsknings- og utviklingsaktivitet, og teknologiske gjennombrudd.

Kun fem av de elleve foretakene i tematilsynet har gitt opplysninger om det samlede beløpet for utgifter til forskning og utvikling som innregnes som kostnad i løpet av perioden, jf. IAS 38.126.

Ett av foretakene har gitt ytterligere opplysninger om forskning og utvikling utover kravet i IAS 38.126. Dette foretaket har omtalt viktigheten av teknologi for foretakets konkurransekraft, og har gitt informasjon om forventet nivå på investeringer de kommende årene.

Gitt foretakenes omtale av betydningen forskning og utvikling har ved overgangen til et lavutslippssamfunn utenfor regnskapet, er det etter Finanstilsynets vurdering grunn til å stille spørsmål ved om flere foretak burde ha gitt opplysninger om forskning og utvikling etter IAS 38.126, IAS 1.112 (c) og/eller IAS 1.31.

IFRS 15 Driftsinntekter fra kontrakter med kunder / IFRS 8 Driftssegmenter

Et foretaks inntekter og resultater kan komme fra ulike virksomhetsområder. Ulike virksomhetsområder kan ha forskjeller i eksponering for klimarisiko og muligheter. Det kan være nødvendig med opplysninger om klimarelaterte forholds påvirkning på foretakets virksomhetsområder, inntekter og resultater.

IFRS 15 Driftsinntekter fra kontrakter med kunder og IFRS 8 Driftssegmenter

IFRS 15.114 krever at foretak skal dele opp driftsinntekter innregnet fra kontrakter med kunder i kategorier som gjenspeiler hvordan arten av, størrelsen på, tidspunktene for og usikkerheten ved inntekter og kontantstrømmer påvirkes av økonomiske faktorer. Videre krever blant annet IFRS 15.B88 at ved valg av type kategori som skal brukes ved oppdeling av driftsinntekter, skal foretaket vurdere hvordan opplysninger om foretakets inntekter er blitt presentert for andre formål, herunder opplysninger som presenteres i tillegg til årsregnskapet (for eksempel i årsrapporter).

IFRS 8 krever opplysninger om driftssegmenter basert på foretakets ledelsesrapportering etter nærmere angitte kriterier. Opplysninger for driftssegmenter kan kun presenteres samlet for to eller flere driftssegmenter dersom segmentene har likeartede økonomiske kjennetegn og er likartede for en rekke andre forhold.

Foretakene i tematilsynet har i informasjonen utenfor regnskapet gitt mye plass til omtale av både lavutslippsprodukter og uttalte mål for omstilling fra ikke-bærekraftig til bærekraftig virksomhet. Flere foretak leverer både en «tradisjonell» variant og en «lavutslippsvariant» av det samme produktet, for eksempel fordi det brukes resirkulert materiale, eller som følge av ulike produksjonsprosesser. Flere foretak har gitt informasjon som tydelig viser store forskjeller når det gjelder klimaeksponering og fremtidsutsikter for ulike deler av virksomheten. Det er også tilfeller der foretak har delt opp totale inntekter i «grønne» og «ikke-grønne» inntekter.

Ingen av foretakene har i sine årsregnskaper presentert oppdeling av inntekter etter IFRS 15.114 basert på klimarelaterte kategorier, som for eksempel inntekter fra lavutslippsaktiviteter, atskilt fra øvrige aktiviteter. Klimarelaterte opplysninger om inntekter som foretakene har presentert utenfor regnskapet kan tyde på at det kan være relevant for foretakene å rapportere oppdeling av inntekter etter IFRS 15.114, jf. B88, basert på klimarelaterte kategorier. Etter Finanstilsynets vurdering er det grunn til å stille spørsmål ved om enkelte foretak har inntektskategorier som påvirkes ulikt av økonomiske faktorer knyttet til klimarelaterte forhold og derfor skulle gitt slike opplysninger etter IFRS 15.114. Manglende rapportering av oppdelte driftsinntekter kan medføre at de relative størrelsene på inntekter fra kategorier med ulik klimaeksponering og ulike fremtidsutsikter ikke fremkommer tydelig av årsregnskapet. Slik informasjon kan være vesentlig både for å forstå fremtidsutsiktene til virksomheten og ved estimering av fremtidige kontantstrømmer.

Ett av foretakene i tematilsynet har gjort endringer i sin rapportering av driftssegmenter som følge av klimarelaterte forhold. Endringen medførte at et virksomhetsområde med ulik eksponering for klimarisiko sammenlignet med foretakets øvrige virksomhet ble presentert som et eget segment i segmentrapporteringen. Foretaket begrunnet endringen med virksomhetsområdets økte strategiske betydning og at det er nyttig for brukerne at virksomhetsområdet vises separat.

Enkelte foretak har gitt informasjon om konkrete mål knyttet til omstilling av virksomhet, der grønne virksomhetsområder er beskrevet utenfor regnskapet uten at slike virksomhetsområder er presentert som et eget segment i årsregnskapet. Et eksempel er et foretak som har som mål at en bestemt andel av virksomheten på et gitt tidspunkt skal komme fra grønne virksomhetsområder. Omstillingen ble viet mye plass i rapporteringen utenfor regnskapet, den har stor strategisk viktighet og prioritet, og den er forankret hos styret og ledelsen. Dagens virksomhet er hovedsakelig knyttet til leveranser til karbonintensive bransjer, og det grønne

virksomhetsområdet utgjør i dag en liten andel av total virksomhet. Det grønne virksomhetsområdet er ikke skilt ut som et eget segment i foretakets årsregnskap. Gitt foretakets omtale utenfor regnskapet antar Finanstilsynet at ledelsesrapporteringen i foretaket inneholder finansiell informasjon om resultater og progresjon for måloppnåelse. For bærekraftig / ikke bærekraftig virksomhet foreligger det ikke nødvendigvis likeartede kjennetegn for segmentene, siden det for eksempel kan være forskjeller i både lovmessige rammer og økonomiske kjennetegn som resultatmarginer. Lignende eksempler foreligger også for enkelte andre foretak, og etter Finanstilsynets vurdering er det grunn til å stille spørsmål ved om disse foretakene har etterlevd kravene til opplysninger om driftssegmenter etter IFRS 8.

Gitt foretakenes omtale utenfor regnskapet om at ulike deler av virksomheten har vesentlige forskjeller knyttet til klimaeksponering, fremtidsutsikter og kjennetegn er det etter Finanstilsynets vurdering grunn til å stille spørsmål ved om enkelte foretak ikke har etterlevd kravene til opplysninger om driftssegmenter etter IFRS 8 og oppdeling av driftsinntekter etter IFRS 15.114.

Grønn finansiering

Seks av de elleve foretakene i tematisynet har grønn finansiering og har gitt enkelte opplysninger om denne finansieringen utenfor regnskapet. I de fleste tilfellene foreligger det betingelser for finansieringen som enten er knyttet til foretakets fastsatte klimamål eller til bruk av finansieringen. Finanstilsynet antar at foretakene som har gitt informasjon om grønn finansiering utenfor regnskapet, anser opplysningene som relevante og vesentlige. Kun to av foretakene har gitt opplysninger i årsregnskapet om at det foreligger grønn finansiering og betingelser for finansieringen. Foretakene har ikke gitt ytterligere informasjon, som for eksempel betingelsenes påvirkning på måling, om det foreligger et innebygd derivat og om klassifisering av forpliktelsen.

Andre områder

Andre områder innenfor IFRS-standardene ble også vurdert i tematisynet. Finanstilsynet har i mindre grad observert mangler og problemstillinger innenfor disse områdene, men påpeker at klimarelaterte forhold kan være relevante for mange foretak også innenfor andre områder enn de som er omtalt i denne rapporten. Andre områder som Finanstilsynet har vurdert, er:

- Fortsatt drift (IAS 1)
- Beholdninger (IAS 2)
- Virkelig verdi (IFRS 13)
- Restverdi (IAS 16)
- Avsetninger og betingede forpliktelser (IAS 37)
- Utsatt skattefordel (IAS 12)

Del 3 – klimarelaterte forhold – revisjon

Klimaendringene og klimamålene vil medføre endringer for de fleste bransjer. Omstillingen til et lavutslippssamfunn vil kreve at forretningsmodeller endres, og foretak vil stå overfor nye risikoer og muligheter. Etterspørsel og reguleringer vil endres. Revisorer må sette seg inn i konsekvensene av endringene foretakene står overfor for å kunne vurdere risikoene og uttale seg om foretakenes årsrapporter.

Revisors vurdering av klimarisiko

Når klimarisiko påvirker eller kan påvirke den finansielle rapporteringen, må revisor vurdere om revisjonen er tilpasset risikoen i samsvar med gjeldende lovkrav og god revisjonsskikk. Det finnes foreløpig ikke egne standarder for vurdering av klimarisiko i revisjonen, men eksisterende revisjonsstandarder vil likevel være sentrale i vurderingen av klimarisiko som en finansiell risiko. Både Revisorforeningen¹⁷ og IAASB¹⁸ (International Accounting and Auditing Standards Board) har gitt ut informasjon om hvordan klimarisiko tas hensyn til i revisjonen.

I planleggingen av revisjonen skal revisor opparbeide seg en forståelse av risikoer som kan føre til vesentlig feilinformasjon.¹⁹ Revisor må ta stilling til om det reviderte foretaket er eksponert for klimarisiko, vurdere foretakets egen oppfølging og kontroller knyttet til risikoen, vurdere hvordan risikoen kan påvirke regnskapet og vurdere sannsynligheten for feilinformasjon. Figuren viser eksempler på aktuelle problemstillinger som revisor må sette seg inn i.

¹⁷ [Revisorforeningen – Bærekraft for revisor](#)

¹⁸ [IAASB – Climate Audit Practice Alert](#)

¹⁹ ISA 315

I tilfeller der revisor vurderer at én eller flere regnskapsposter kan inneholde vesentlige feil som følge av klimarisiko, må revisor vurdere om risikoen skal anses som en særskilt risiko. Revisor må videre vurdere hvilken betydning risikoen skal ha for revisjonsplanen og revisjonsstrategien.

Tematilsynet viser:

- I planleggingen av seks av de elleve revisjonsoppdragene har ikke revisor vurdert om foretaket er eksponert for klimarisiko. Dette til tross for at alle foretakene omtaler klimarelaterte forhold som et vesentlig område i årsrapporten.
- I tre av revisjonsoppdragene beskriver revisor konkret hvordan klimarisiko kan påvirke verdiene på eiendeler eller forpliktelser. I ett av revisjonsoppdragene er klimarisiko vurdert til å kunne utgjøre risiko for vesentlig feilinformasjon og ansett som en særskilt risiko.
- I ett revisjonsoppdrag har revisor i sin risikovurdering tatt hensyn til kommende klimarelatert regelverk i land der foretaket har vesentlige datterselskaper, og vurdert om regelverket har betydning for fremtidige kontantstrømmer for foretaket.

- I fire av revisjonsoppdragene var klimarisiko tema på oppstartsmøtet i revisjonsteamet, og i seks av revisjonsoppdragene var klimarisiko tema i møte med ledelsen eller revisjonsutvalget.
- For tre av revisjonsoppdragene er revisors vurdering av klimarisiko knyttet til spesifikke i balanseposter, selv om risikoen ble vurdert til ikke å påvirke verdien.
- I tre revisjonsoppdrag har revisor vurdert foretakets prosesser rundt risikovurdering, oppfølging og fastsettelse av tiltak for å håndtere klimarisiko og klimarelaterte forhold.

Finanstilsynets vurdering er at klimarisiko ikke er forsvarlig vurdert av revisor i mer enn halvparten av oppdragene som inngår i tematilsynet. I flere av oppdragene er vurderinger av klimarisiko enten fraværende, eller på et så overordnet nivå at det ikke har vært mulig å forstå hvordan klimarisiko inngår i revisors vurdering. Dette til tross for at alle foretakene omtaler klimarelaterte forhold som et vesentlig område i årsrapporten. I flere oppdrag der revisor mener klimarisiko ikke kan medføre vesentlig feil i årsregnskapet, er dokumentasjonen og vurderingene ikke tilstrekkelig til å underbygge en slik konklusjon. Videre er det i flere oppdrag ingen tydelig konklusjon på om klimarisiko kan utgjøre en risiko for vesentlige feil eller ikke. Ettersom alle foretakene omtaler klimarelaterte forhold som et vesentlig område i årsrapporten, er Finanstilsynets oppfatning at revisor skulle dokumentert sin vurdering av om omtalt klimarisiko kan medføre risiko for vesentlige feil i årsregnskapet. Konsekvensen av mangelfull vurdering kan være at en betydelig risiko, som skulle vært tatt inn i vurderingen av en eiendel eller forpliktelse, ikke blir tatt hensyn til i revisjonen.

Revisors håndtering av identifiserte klimarisikoer

Revisor skal utforme og iverksette overordnede handlinger for å håndtere anslåtte risikoer for vesentlig feilinformasjon på regnskapsnivå.²⁰ For flere foretak er vurderinger av klimarisiko et nytt område. Rapportering av klimarisiko er en prosess som må etableres internt i foretakene, slik som på andre risikoområder. Når foretaket

²⁰ ISA 330

selv ikke har en tilfredsstillende prosess for identifisering av vesentlige klimarelaterte risikoer, øker risikoen i revisjonen. Revisor må ha tilstrekkelig kunnskap om klimarisiko til å ha klare forventninger om hvilke klimarisikoer foretaket bør ha vurdert. Videre må revisor være oppmerksom på forhold som kan indikere mulig feilinformasjon som følge av klimarisiko som foretaket ikke har identifisert, eller ikke har gjort tilstrekkelige vurderinger av. I tilfeller der det er knyttet estimeringsusikkerhet til målingen av klimarisikoens effekt på en eiendel eller forpliktelse, skal revisor følge kravene i ISA 540 i den grad risikoen kan medføre vesentlig feil i regnskapet.

Det er flere estimater som kan bli påvirket av klimarisiko, for eksempel nedskrivningsvurderinger, levetid på eiendeler og avsetninger til fjerningskostnader. Fremtidige kontantstrømmer vil også kunne bli påvirket av økte klimaavgifter, endringer i etterspørsel etter foretakets produkter eller behov for miljøvennlige nyinvesteringer. Vurderinger av klimarisiko forutsetter ofte skjønnsmessige vurderinger av fremtidige forhold. Revisor må vurdere forutsetningene om fremtiden som foretaket har lagt til grunn.

Utøvelsen av profesjonell skepsis relatert til regnskapsestimater blir påvirket av revisors vurdering av iboende risikofaktorer. Krav til profesjonell skepsis øker når regnskapsestimater er påvirket av høy estimeringsusikkerhet eller høy grad av kompleksitet, subjektivitet eller andre iboende risikofaktorer.²¹

Tematilsynet viser:

- For to revisjonsoppdrag har revisor kontrollert at påvirkningen klimarisiko kan få på finansielle tall, er tallfestet i verdivurderingen. Et eksempel på dette er at CO₂-avgifter er tatt hensyn til i kontantstrømmer ved nedskrivningsvurderinger.
- I seks av revisjonsoppdragene hadde det reviderte foretaket mottatt såkalt grønn finansiering. I flere tilfeller vurderte ikke revisor hvilke betingelser som er knyttet til en slik finansiering og om disse har betydning for årsregnskapet.

Finanstilsynet observerer at det er store forskjeller i kvaliteten på revisors arbeid knyttet til klimarisiko i revisjonsoppdragene som inngår i tematilsynet. I enkelte oppdrag er det gjort omfattende risikovurderinger og utført spesifikke revisjonshandlinger rettet mot klimaendringenes effekt på foretakets eiendeler og gjeld. Finanstilsynet identifiserte ett oppdrag der revisor ikke hadde konkrete vurderinger av klimarelaterte forhold, selv om forholdet ble ansett som en kilde til estimeringsusikkerhet av foretaket. Finanstilsynet mener det er behov for vesentlige forbedringer i revisors vurdering og dokumentasjon av hvordan klimarisiko påvirker den finansielle rapporteringen.

Revisors vurderinger av klimarelatert informasjon i årsrapporten

Årsrapporten inneholder årsregnskap med noter, årsberetning og «øvrige informasjon».²² Revisor skal i revisjonsberetningen uttale seg om årsregnskapet gir

²¹ ISA 540 punkt 8

²² «Øvrige informasjon» – Finansiell eller ikke-finansiell informasjon (annet enn regnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen) som er inkludert i en enhets årsrapport, jf. ISA 720 punkt 12 c

et rettviseende bilde i samsvar med regnskapsregelverket som er benyttet, og om det oppfyller gjeldende lovkrav.²³ Når revisor vurderer informasjonen som gis i årsregnskapet, må brukernes behov for informasjon legges til grunn. Både investorer og øvrige brukere har økt oppmerksomhet på klimarelaterte forhold.

Klimarelatert informasjon i årsregnskapet er vesentlig dersom informasjonen, herunder utelatelse av relevant informasjon, kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som treffes av brukerne av årsregnskapet. Dersom klimaendringer påvirker foretaket, må revisor vurdere om årsregnskapet reflekterer dette i henhold til regnskapsregelverket som er benyttet.

Klimarelatert informasjon i notene	Klimarelatert informasjon i årsberetningen og "redegjørelse om samfunnsansvar"	Klimarelatert informasjon i "øvrige informasjon"
<ul style="list-style-type: none"> • Skal gi et rettviseende bilde i samsvar med det regnskapsregelverket som er benyttet. • Revisor må vurdere brukernes behov for informasjon. • Også utelatelse av informasjon kan være vesentlig feilinformasjon. 	<ul style="list-style-type: none"> • Informasjonen skal være konsistent med årsregnskapet.* • Når klimarisiko er en av de mest sentrale risikoene, skal årsberetningen inneholde en beskrivelse av risikoen.** 	<ul style="list-style-type: none"> • Revisor må vurdere om det foreligger en vesentlig uoverensstemmelse.***

Dersom det gis opplysninger om andre typer klimarisiko enn de revisor selv har identifisert, må revisor vurdere hvilken påvirkning det skal ha på revisjonen.

* Revisorloven § 9-4 andre ledd og § 9-7 tredje ledd

** Regnskapsloven 3-3a og 3-3c

*** ISA 720 punkt 14

Tematilsynet viser:

- I kun tre av revisjonsoppdragene har revisor vurdert brukerne av årsregnskapet sitt behov for informasjon om klimarisiko eller klimarelaterte forhold. Dette til tross for at
 - alle foretakene omtaler klimarelaterte forhold som et vesentlig område i årsrapporten
 - åtte foretak opplyser om klimarelaterte forhold i årsregnskapet
 - fire foretak har vurdert klimarelaterte forhold som en kilde til estimeringsusikkerhet i henhold til IAS 1.125

²³ Revisorloven § 9-7 andre ledd bokstav c

- I revisjonen av to av foretakene har revisor trukket inn én eller flere av de sentrale resultatindikatorne (KPI-ene) om konkrete reduksjoner i utslipp av klimagasser i vurderingen av klimarisiko.
- I årsrapportene opplyser flere av foretakene om andre typer klimarisiko enn de som er vurdert av revisor, uten at revisor har vurdert om disse har betydning for revisjonen av årsregnskapet. Et eksempel på dette er at foretaket omtaler behov for vesentlig omstilling av virksomheten.
- Alle foretakene omtaler klimarelaterte forhold som et vesentlig område i årsrapporten. I de fleste revisjonsoppdragene har revisor ikke vurdert nærmere om risikoen foretaket siktet til er relevant for finansiell rapportering eller om det er en vesentlig uoverensstemmelse knyttet til informasjonen.
- Flere foretak ga bærekraftsinformasjon i ulike rapporter. I flere tilfeller fremgår det ikke hvilke rapporter som utgjør foretakets «redegjørelse om samfunnsansvar» i samsvar med rskl § 3-3 c. Når revisor uttaler seg om «redegjørelse om samfunnsansvar» i revisjonsberetningen er det derfor uklart hvilke(n) rapport(er) som revisor har vurdert.

Flere av foretakene som gir informasjon om klimarelaterte forhold i årsregnskapet, presenterer opplysninger som er mangelfulle. Videre er det foretak med vesentlig klimaeksponering som ikke gir informasjon om klimarelaterte forhold i årsregnskapet. Se omtale i del 2 i denne rapporten.

Finanstilsynet har funnet få konkrete vurderinger av om revisor mener notene inneholder tilstrekkelige opplysninger for at brukerne av årsregnskapet kan forstå de forutsetningene knyttet til klimarisiko som ligger til grunn for verdiene i regnskapet. Eksempler på dette er noteinformasjon knyttet til om eller hvordan klimarisiko inngår i verdsettelsen av eiendeler, hvordan klimarisiko har påvirket vurderingene, eller om klimarisiko har hatt betydning for verdien. I de tilfellene revisor konkluderer med at klimarelatert informasjon er vesentlig for brukerne, eller at klimarisiko er en særskilt risiko, må revisor vurdere om notene gir nødvendige opplysninger om forholdet for å bedømme foretakets stilling.²⁴

Selv om revisor har gjennomgått sjekklister for å påse at notene oppfyller lovens krav, mener Finanstilsynet at revisor i større grad skulle vurdert brukernes behov for informasjon i notene. For flere foretak er revisors vurdering av om informasjonen i årsberetningen er konsistent med årsregnskapet, og om «øvrig informasjon» inneholder vesentlige uoverensstemmelser, kun dokumentert med en avkrysning der revisor bekrefter at forholdet er vurdert. Finanstilsynet mener det er behov for å dokumentere disse vurderingene når det i øvrig informasjon fremkommer opplysninger om klimarelaterte forhold som kan være relevant for årsregnskapet.

Revisors attestasjon av bærekraftsinformasjon

Stadig flere foretak ønsker tredjepartsbekreftelse på bærekraftsinformasjon, utover bekreftelsen foretakets valgte revisor gir i revisjonsberetningen knyttet foretakets redegjørelse om samfunnsansvar etter rskl § 3-3 c., jf. revisorloven § 9-7 tredje ledd. Foreløpig er slik tredjepartsbekreftelse frivillig.

²⁴ Regnskapsloven § 7-1

Revisjonsforetakene i utvalget har de siste årene økt rekrutteringen og kompetansen innenfor en rekke ulike temaer på bærekraftsområdet for å håndtere kompleksiteten og kompetansebehovet attestasjonene medfører. Behovet for pålitelig bærekraftsinformasjon øker. Av de elleve foretakene i tematilsynet, har åtte foretak ekstern attestasjon av bærekraftsinformasjon. Attestasjonene er avgitt etter ISAE 3000 og med moderat sikkerhet. For enkelte av de åtte foretakene er det også attestert på informasjon med betryggende sikkerhet. ISAE 3000 er standarden som benyttes for attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon, eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon. Standarden stiller krav til både planlegging og gjennomføring av oppdraget, enten oppdraget utføres med moderat eller betryggende sikkerhet. I hovedsak er det foretakets valgte revisor som har attestert på informasjonen, men det er også et eksempel på at et annet revisjonsforetak er benyttet til å attestere bærekraftsinformasjon.

Finanstilsynet har innhentet informasjon om blant annet revisjonsteamets vurdering av kompetanse, bruk av spesialister, tidsbruk og eventuelle rådgivningstjenester på bærekraftsområdet.

Det var ikke krav til attestasjon av bærekraftsinformasjon for regnskapsåret 2021. Innføring av CSRD vil innebære krav om at slik informasjon skal attesteres. IAASB arbeider med en plan for utarbeidelse av et nytt internasjonalt rammeverk for revisjon/attestasjon av bærekraftsrapportering. Arbeidsplanen er foreløpig ikke vedtatt.

ISAE 3000 stiller krav om at de som utfører oppdraget skal ha tilstrekkelig kompetanse. Oppdragsansvarlig revisor skal ha tilstrekkelig kompetanse om det underliggende saksforholdet til å kunne påta seg ansvar for attestasjonskonklusjonen, og skal forsikre seg om at personene som gjennomfører oppdraget, samlet har tilstrekkelig kompetanse. Når det skal brukes arbeid utført av en ekspert, må revisor vurdere ekspertens kompetanse og opparbeide seg en tilstrekkelig forståelse av ekspertens fagfelt. Vurderinger knyttet til kompetanse skal dokumenteres. For øvrig må revisjonsforetaket følge krav til aksept av oppdraget som følger av ISQC1.²⁵

De store revisjonsforetakene har arbeidet med attestasjon av bærekraftsinformasjon i flere år, men arbeidet har tidligere normalt vært utført av andre enn revisjonsteamet. Området er derfor relativt nytt for mange revisorer, og det er nå en stor økning i antall revisorer som blir involvert i dette arbeidet. En slik utvikling krever økt kompetanse på bærekraftsområdet hos de ansatte i revisjonsforetaket.

Tematilsynet viser:

- Det foreligger svakheter i revisors vurdering av hvilken kompetanse som er nødvendig for å utføre oppdraget. I flere av attestasjonsoppdragene som inngår i tematilsynet, mangler beskrivelser av hvilken kompetanse de utførende revisorene, inkludert ekspertene, har. Vurderingene er i flere tilfeller kun en

²⁵ International Standard on Quality Control, «Quality Control for Firms that Perform Audits and Reviews of Financial Statements and Other Assurance and Related Services Engagements»

avkrysning som bekrefter at oppdragsansvarlig revisor, revisjonsteamet og eventuell ekspert har tilstrekkelig kompetanse, uten at det er angitt hvilken relevant kompetanse de har.

- I tre av attestasjonsoppdragene er interne spesialister/eksperter en del av revisjonsteamet på attestasjonsoppdraget. Det er store variasjoner i ekspertenes tidsbruk i attestasjonsoppdragene. I tillegg er det flere oppdrag der det er gjort uformelle konsultasjoner med interne spesialister.

Tematilsynet viser at revisjonsforetakene benytter fagressurser innen et bredt spekter av områder tilknyttet bærekraft for å bistå med attestasjonene. Revisjonsforetakene benytter blant annet ingeniører, biologer, kjemikere og samfunnsvitere. Finanstilsynets oppfatning er at vurderingene av kompetanse ikke er tilstrekkelig dokumentert i flere av oppdragene. Dette gjelder dokumentasjon av oppdragsansvarlig revisors kompetanse og kompetansen til revisjonsteamet, og eventuelle spesialister.

Revisjonsforetakenes rutiner og retningslinjer

Rutiner og retningslinjer for revisors vurdering av klimarisiko

Revisjonsforetakene må etablere retningslinjer og rutiner for å legge til rette for at klimarisiko og klimarelaterte forhold i tilstrekkelig grad blir tatt hensyn til i revisjonen. Klimarisikovurderinger kan være komplekse vurderinger med store variasjoner mellom bransjer. Det vil derfor være behov for opplæring i klimarisiko innenfor ulike bransjer, og tiltak knyttet til kvalitetssikring og konsultasjoner.

Tematilsynet viser:

- Alle de fire revisjonsforetakene har avholdt obligatorisk opplæring innen temaet «klimarisiko i revisjonen». I ett av revisjonsforetakene var opplæringen kun obligatorisk for ansatte som reviderer børsnoterte foretak.
- Alle de fire revisjonsforetakene har utgitt veiledning eller arbeidsprogram for hvordan klimarisiko skal vurderes i revisjonen. Ett av revisjonsforetakene har også utgitt bransjespesifikk veiledning.
- I to revisjonsforetak er klimarisiko et eget steg i revisjonsprogrammet som må vurderes for alle foretak som revideres.
- I fire av de elleve oppdragene i tematilsynet er det benyttet et eget arbeidsprogram for klimarisikovurderinger. Finanstilsynets oppfatning er at kvaliteten på vurderingene er bedre i tilfellene der det er benyttet et slikt arbeidsprogram.
- To av revisjonsforetakene har økt overvåking av enkelte av revisjonsoppdragene som følge av høy klimarisiko. Flere av revisjonsforetakene vurderer å gjøre analyser sentralt i revisjonsforetaket for å kunne identifisere foretak som er eksponert for klimarisiko i vesentlig grad.
- Ett revisjonsforetak har klimarisiko som et eget vurderingsmoment i intern kvalitetskontroll.

- Ikke i noen av revisjonsforetakene er det gjort formelle konsultasjoner knyttet til klimarisiko det siste året, men alle revisjonsforetakene opplyser at det er gjort flere uformelle konsultasjoner knyttet til klimarisiko.

Finanstilsynet observerer at alle revisjonsforetakene er i ferd med å implementere ytterligere retningslinjer på området. Det gjelder blant annet retningslinjer for hvilke ansatte som skal ha obligatorisk opplæring, og i hvilke revisjonsoppdrag arbeidsprogram skal gjøres obligatorisk. Flere av revisjonsforetakene utarbeider også retningslinjer for krav til egne ansatte for å kunne oppnevnes som spesialist, og med veiledning for når spesialistene skal benyttes. Observasjonen er videre at det har skjedd en utvikling på dette området det siste året, og at utviklingen forventes å fortsette fremover.

Rutiner og retningslinjer for attestasjon av bærekraftsinformasjon

Etterspørselen etter attestasjonstjenester av bærekraftsinformasjon vil øke ettersom flere foretak får krav til attestasjon av slik informasjon. Revisjonsforetakene må sikre kompetanse på de områdene som er relevante for å kunne avgi attestasjonene. Finanstilsynets observasjon er at revisjonsforetakene som inngikk i tematilsynet bruker store ressurser på kompetanseutvikling innen bærekraft, og at de planlegger for den økte etterspørselen etter bærekraftsattestasjoner ved å ansette personer med utdanning innenfor relevante områder.

Finanstilsynet observerer også at Revisorforeningen sammen med de store revisjonsforetakene har etablert kursprogram for bærekraftsrapportering som de tilbyr til hele bransjen.

De fire kontrollerte revisjonsforetakene har avgitt til sammen rundt 60 attestasjoner av bærekraftsinformasjon i 2022. Attestasjonene er fordelt på 40 ulike oppdragsansvarlige. Alle revisjonsforetakene opplyser at interne spesialister i stor grad benyttes i arbeidet med attestasjonene.

Tematilsynet viser:

- Alle de fire revisjonsforetakene har styrket fagavdelingene med spesialister på bærekraftsområdet.
- Alle de fire revisjonsforetakene har veiledning og/eller arbeidsprogram for attestasjon av bærekraftsinformasjon. To av revisjonsforetakene har gjort programmet obligatorisk.
- Tre av revisjonsforetakene stiller krav om gjennomføring av opplæringsprogram eller antall timer kurs for å kunne attestere på bærekraftsinformasjon. Kravet varierer mellom én times og ti timers relevante kurs.
- Ett revisjonsforetak utnevner oppdragskontrollør på alle attestasjonsoppdrag av bærekraftsinformasjon.

Finanstilsynets overordnede observasjon er at arbeidet med rutiner og retningslinjer for gjennomføring av attestasjonsoppdragene er under utvikling i alle

revisjonsforetakene. Flere av revisjonsforetakene arbeider med veiledninger/retningslinjer for bruk av spesialister på attestasjonsoppdragene.

Selv om revisjonsforetakene har ansatte med kompetanse innen bærekraftsrelaterte områder, må også de oppdragsansvarlige revisorene ha en grunnleggende forståelse av områdene det attesteres på. Dersom revisjonsforetakene ikke stiller kompetansekrav til de oppdragsansvarlige revisorene, og revisors vurdering av egen og teamets kompetanse i begrenset grad er dokumentert, vil dette kunne utgjøre en risiko for revisjonsforetakene.

Særlig om uavhengighet ved attestasjon av bærekraftsrapport

I de tilfellene der valgt revisor attesterer på foretakets bærekraftsrapport, gjelder uavhengighetsbestemmelsene i revisorloven kapittel 8. Åtte av de elleve foretakene i tematilsynet har innhentet revisorattestasjon av sin bærekraftsrapport. Syv av disse bærekraftsrapportene var attestert av revisjonsforetaket som er valgt revisor. Den siste var attestert av et annet revisjonsselskap.

Bærekraftsattestasjoner etter ISAE 3000 er omfattet av revisorloven § 9-10. Kravene til uavhengighet i § 8-1 første og andre ledd og § 8-5 første ledd gjelder tilsvarende for oppdrag om revisorbekreftelser, jf. paragrafens andre ledd. Dette innebærer blant annet at revisor skal vurdere sin uavhengighet før oppdraget aksepteres. Hvis det foreligger forhold som kan reise tvil om revisors uavhengighet, skal revisor iverksette nødvendige tiltak for å sikre uavhengigheten.

Finanstilsynet understreker viktigheten av at revisor vurderer sin uavhengighet forut for attestasjonsoppdrag. Utgangspunktet etter forventede krav som følger av CSRD, er at det er valgt revisor som skal attestere på revisjonsklientens bærekraftsrapportering, men CSRD åpner for at annet revisjonsselskap enn valgt revisor eller en autorisert tredjepartstilbyder kan attestere på rapporteringen forutsatt at kravene til uavhengighet er ivaretatt.

FINANSTILSYNET

Revierstredet 3
Postboks 1187 Sentrum
0107 Oslo

Telefon 22 93 98 00
post@finansstilsynet.no
finansstilsynet.no

